

Teismo praktikos rinkinys

GENERALINIO ADVOKATO
NIILO JÄÄSKINEN IŠVADA,
pateikta 2014 m. sausio 30 d.¹

Byla C-438/12

**Irmengard Weber
prieš
Mechthilde Weber**

(Oberlandesgericht München (Vokietija) pateiktas prašymas priimti prejudicinį sprendimą)

„Teismų jurisdikcija civilinėse ir komercinėse bylose — Reglamentas (EB) Nr. 44/2001 — 22 straipsnio 1 punktas — Išimtinė jurisdikcija — Ginčai dėl daiktinių teisių į nekilnojamąjį turtą — Taikymas pirmumo teisei pirkti nekilnojamąjį turtą — 27 straipsnio 1 dalis — *Lis pendens* — „Tų pačių šalių keliamų“ bylų sąvoka — Ieškinių „dėl to paties dalyko ir tuo pačiu pagrindu“ sąvoka — Sankcija už piktnaudžiavimą teise pareikšti ieškinį — 22 straipsnio 1 punkto ir 27 straipsnio 1 dalies derinys — 28 straipsnio 1 dalis — Susiję ieškiniai — Bylos nagrinėjimo sustabdymo vertinimo kriterijai — 27 ir 28 straipsnių derinys — Teisė į veiksmingą teisminę gynybą“

I – Įžanga

1. *Oberlandesgericht München* (Vokietija) pateiktas prašymas priimti prejudicinį sprendimą susijęs su 2000 m. gruodžio 22 d. Tarybos reglamento (EB) Nr. 44/2001 dėl jurisdikcijos ir teismo sprendimų civilinėse ir komercinėse bylose pripažinimo ir vykdymo² ir visų pirma su jo 22 straipsnio 1 punkto³, 27 straipsnio 1 dalies⁴ ir 28 straipsnio 1 dalies⁵ išaiškinimu. Teisingumo Teismo prašoma priimti sprendimą dėl išimtinės jurisdikcijos taisyklės, taikomos bylose dėl daiktinių teisių į nekilnojamąjį turtą, ir dėl šiame reglamente įtvirtintų taisyklių, taikomų *lis pendens* arba susijusių ieškinių atvejais, išaiškinimo.

2. Visų pirma norėčiau pažymėti, jog, mano nuomone, reikėtų pakeisti Teisingumo Teismui pateiktą klausimų nagrinėjimo tvarką ir nagrinėti juos tokia eilės tvarka, kuri geriau atitinka Reglamento (EB) Nr. 44/2001 logiką ir sistemą, o ne ta, kurią pasirinko prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas.

1 — Originalo kalba: prancūzų.

2 — OL L 12, 2001, p. 1; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 19 sk., 4 t., p. 42.

3 — Remiantis šia nuostata, „toliau išvardyti teismai turi išimtinę jurisdikciją, neatsižvelgiant į nuolatinę gyvenamąją vietą: teismo procesuose, kurių objektas yra daiktinės teisės į nekilnojamąjį turtą <...>, valstybės narės, kurioje yra turtas, teismuose [teismai]“.

4 — Iš minėto 27 straipsnio 1 dalies matyti, jog „jeigu skirtingų valstybių narių teismuose iškeltos bylos *tuo pačiu ieškinio pagrindu* [dėl to paties dalyko ir tuo pačiu pagrindu] ir *tarp tų pačių šalių*, bet kuris teismas, kitas nei teismas, kuriame buvo iškelta pirmoji byla, savo iniciatyva sustabdo bylos procesą, kol nustatoma pirmojo iškėlusio bylą teismo jurisdikcija“. Išskirti žodžiai ir yra dvi frazės, kurias konkrečiai prašoma išaiškinti šioje byloje.

5 — Pagal minėto 28 straipsnio 1 dalį, „jeigu skirtingų valstybių narių teismuose yra nagrinėjamos susijusios bylos, bet kuris teismas, kitas nei teismas, kuriame buvo iškelta pirmoji byla, gali sustabdyti savo bylos procesą“. To paties straipsnio 3 dalyje patikslinama, jog „pagal šį straipsnį bylos laikytinos susijusiomis, kai jos yra tokios panašios [ryšys tarp jų yra toks glaudus], kad jas tikslinga nagrinėti ir spręsti kartu, siekiant išvengti sprendimų nesuderinamumo rizikos, atsirandančios bylas nagrinėjant atskirai“.

3. Pirmiausia Teisingumo Teismas turės nuspręsti, ar minėto reglamento 22 straipsnio 1 punktas, kuriuo išimtinė jurisdikcija nagrinėti teisinius ginčus dėl daiktinių teisių į nekilnojamąjį turtą suteikiama valstybės narės, kurios teritorijoje yra šis nekilnojamasis turtas, teismams, taikomas ieškiniui, kuriuo prašoma konstatuoti, jog daiktine pirmumo teise pirkti nekilnojamąjį turtą pasinaudota neveiksmingai⁶.

4. Su pirmesniu punktu susijęs kitas klausimas⁷, kuriuo siekiama išsiaiškinti, ar *lis pendens* atveju, kaip tai suprantama pagal Reglamento (EB) Nr. 44/2001 27 straipsnio 1 dalį, teismas, į kurį kreiptasi vėliau, norėdamas atsisakyti sustabdyti bylos nagrinėjimą, gali atsižvelgti į tai, jog, kaip jis mano, teismas, į kurį kreiptasi pirmiausia, neturi išimtinės jurisdikcijos pagal to paties reglamento 22 straipsnio 1 punktą, ir į tai, kad dėl šios priežasties sprendimas, kurį pastarasis teismas galėtų priimti, nebus pripažintas kitose valstybėse narėse pagal šio reglamento 35 straipsnio 1 dalį⁸.

5. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas taip pat siekia išsiaiškinti, ar į Reglamento (EB) Nr. 44/2001 27 straipsnyje įtvirtintos *lis pendens* taisyklės taikymo sritį patenka dvi skirtingų valstybių narių teismuose iškeltos bylos tais atvejais, kai, pirma, vienoje iš šių bylų du asmenys turi atsakovų statusą trečiojo asmens atžvilgiu, o kitoje byloje jie yra priešingos šalys ir, antra, ieškinio pagrindimas minėtose bylose skiriasi, tačiau abiem atvejais reikia išspręsti tą patį preliminarų teisinį klausimą⁹.

6. Be to, Teisingumo Teismo prašoma išsiaiškinti, ar teismas, į kurį kreiptasi vėliau, priimdamas sprendimą sustabdyti bylos nagrinėjimą pagal minėto reglamento 27 straipsnio 1 dalį, privalo ne tik išnagrinėti šalies kaltinimą, kad kita šalis, pareikšdama ieškinį teisme, į kurį kreiptasi pirmiausia, piktnaudžiavo teise, bet ir užtikrinti antrojo ieškovo teisę reikalauti teisminės pažeistų teisių gynybos ir, į šį klausimą atsakius teigiamai, kokių pasekmių iš to kyla¹⁰.

7. Jo taip pat prašoma nustatyti, ar tam, kad galėtų taikyti Reglamento (EB) Nr. 44/2001 28 straipsnio 1 dalį dėl skirtingų valstybių narių teismuose nagrinėjamų susijusių ieškinių, teismas, į kurį kreiptasi vėliau, prieš tai turi nuspręsti, jog nagrinėjamu atveju to paties reglamento 27 straipsnio 1 dalis dėl *lis pendens* atvejų netaikoma¹¹.

8. Galiausiai prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas klausia, į kokius kriterijus jis gali atsižvelgti, naudodamasis diskrecija pagal Reglamento (EB) Nr. 44/2001 28 straipsnio 1 dalį, turint omenyje tai, kad joje numatyta, jog bylos nagrinėjimo sustabdymas susijusių ieškinių atveju nėra privalomas¹².

6 — Žr. trečiąjį prejudicinį klausimą.

7 — Žr. ketvirtąjį prejudicinį klausimą.

8 — Reglamento (EB) Nr. 44/2001 III skyriaus 1 skirsnyje reglamentuojamas teismų sprendimų, priimtų vienoje valstybėje narėje, pripažinimas kitoje valstybėje narėje. Šiame skirsnyje esančio 34 straipsnio 3 punkte numatyta, jog teismo sprendimas nepripažįstamas, visų pirma jei jis nesuderinamas su teismo sprendimu, priimtu byloje tarp tų pačių šalių prašomoje sprendimo pripažinimo valstybėje narėje. 35 straipsnio 1 dalyje papildomai nurodyta, kad tas pats taikoma ir „jei jis [teismo sprendimas] prieštarauja II skyriaus 3, 4 ar 6 skirsniams <...>“, kas apima ir išimtinę jurisdikciją bylose dėl daiktinių teisių į nekilnojamąjį turtą.

9 — Žr. pirmąjį ir antrąjį prejudicinius klausimus.

10 — Žr. penktąjį prejudicinį klausimą ir aštuntojo prejudicinio klausimo pirmą dalį.

11 — Žr. šeštąjį prejudicinį klausimą.

12 — Žr. septintąjį prejudicinį klausimą ir aštuntojo prejudicinio klausimo antrą dalį.

II – Pagrindinė byla, prejudiciniai klausimai ir procesas Teisingumo Teisme

9. Pagrindinėje byloje nagrinėjamas ginčas tarp I. Weber ir M. Weber – dviejų brandaus amžiaus seserų, kurioms bendrosios nuosavybės teise, atitinkamai šešių dešimtųjų ir keturių dešimtųjų dalimis, priklauso žemės sklypas Miunchene (Vokietija). Pagal 1971 m. gruodžio 20 d. notarinę sutartį į žemės kadastrą įrašyta su šiuo nekilnojamuoju turtu susijusi I. Weber daiktinė pirmumo teisė pirkti pagal Vokietijos civilinio kodekso (*Bürgerliches Gesetzbuch*, toliau – BGB) 1094 straipsnio 1 dalį¹³.

10. 2009 m. spalio 28 d. notarine sutartimi M. Weber pardavė jai priklausančią keturių dešimtųjų turto dalį pagal Vokietijos teisę įsteigta bendrovei Z. GbR, kurios vienas iš vadovų yra jos sūnus P.F. Calmetta, Milane (Italija) įsisteigęs advokatas. Šioje sutartyje įtvirtinta sąlyga, pagal kurią M. Weber išsaugojo teisę atsisakyti sutarties iki 2010 m. kovo 28 d., kuriai buvo nustatytos tam tikros sąlygos.

11. Gavusi notaro, patvirtinusio minėtą sutartį Miunchene, pranešimą, I. Weber 2009 m. gruodžio 18 d. pateikė raštą, kad pasinaudotų pirmumo teise pirkti šią turto dalį pagal BGB 463 ir 464 straipsnius¹⁴.

12. 2010 m. vasario 25 d. sutartimi, sudaryta dalyvaujant tam pačiam notarui, I. Weber ir M. Weber aiškiai pripažino, kad iš tiesų naudojamosi šia pirmumo teise pirkti, ir susitarė dėl nuosavybės teisės į nekilnojamąjį turtą perleidimo I. Weber ta pačia kaina, dėl kurios buvo sutarta M. Weber ir bendrovės Z. GbR pasirašytoje pirkimo–pardavimo sutartyje. Atrodo, jog jos susitarė dėl to, kad notaras atliktų veiksmus, susijusius su nuosavybės teisės į nekilnojamąjį turtą perleidimo įrašymu į žemės kadastrą, tik po to, kai M. Weber, atsisakys pasinaudoti savo teise, numatyta 2009 m. spalio 28 d. sudarytoje sutartyje, atsisakyti šios sutarties pagal BGB 873 straipsnio 1 dalį¹⁵ ir Žemės kadastro nuostatų (*Grundbuchordnung*) 19 straipsnį¹⁶. 2010 m. kovo 2 d. I. Weber sumokėjo sutartą pirkimo kainą, t. y. 4 000 000 eurų. 2010 m. kovo 15 d. raštu M. Weber pranešė, kad pasinaudoja minėta teise atsisakyti sutarties.

13. 2010 m. kovo 29 d. bendrovė Z. GbR *Tribunale ordinario di Milano* (Milano civilinių bylų teisme) pareiškė M. Weber ir I. Weber ieškinį (ieškinys I. Weber buvo įteiktas 2010 m. gegužės 11 d.), kuriame prašoma konstatuoti, kad I. Weber pasinaudojimas pirmumo teise pirkti negalioja ir kad M. Weber ir šios bendrovės sudaryta sutartis galioja.

14. 2010 m. liepos 15 d. I. Weber 1-ajame Miuncheno apygardos teisme (*Landgericht München I*) pateikė prašymą įpareigoti M. Weber sutikti, kad į žemės kadastrą būtų įrašytas keturių dešimtųjų jos turimų nekilnojamojo turto dalių nuosavybės teisės perleidimas¹⁷. M. Weber tam prieštaravo, *in limine litis* remdamasi *lis pendens* situacija dėl minėtame Italijos teisme nagrinėjamo ginčo.

15. Atsižvelgdamas į bylos nagrinėjimą *Tribunale ordinario di Milano*, į kurią kreiptasi pirmiausia, *Landgericht München I* 2011 m. balandžio 1 d. ir 2011 m. rugpjūčio 23 d. nutartimis sustabdė bylos nagrinėjimą, remdamasis Reglamento (EB) Nr. 44/2001 27 straipsnio 1 dalimi ir – papildomai – to paties reglamento 28 straipsnio 1 ir 3 dalimis.

13 — Šioje nuostatoje įtvirtinta, kad „žemės sklypas gali būti suvaržytas taip, kad asmuo, kurio naudai suvaržoma, turi pirmumo teisę jį pirkti iš savininko“.

14 — BGB 463 straipsnyje numatyta, jog „asmuo, turintis pirmumo teisę pirkti daiktą, gali pasinaudoti šia teise, kai pareigos turėtojas su trečiuoju asmeniu sudaro daikto pirkimo–pardavimo sutartį“. Pagal BGB 464 straipsnį: „pirmumo teisę pirkti įgyvendinama apie tokį ketinimą pranešant pareigos turėtojui. Pranešimui netaikomas reikalavimas laikytis pirkimo–pardavimo sutarties formos. <...> Įgyvendindamas pirmumo teisę pirkti teisės turėtojas iš pareigos turėtojo daiktą perka tokiomis sąlygomis, dėl kurių pareigos turėtojas sutarė su trečiuoju asmeniu.“

15 — Remiantis šia nuostata, „žemės sklypo nuosavybės teisė <...> pereina, kai teisės turėtojas ir kita šalis susitaria dėl teisės pakeitimo ir žemės kadastrė padaromas įrašas dėl to pakeitimo, jeigu įstatyme nenumatyta kitaip“.

16 — Jame numatyta, kad „įrašas padaromas, kai jį patvirtina asmuo, kurio teisė susijusi su tuo įrašu“.

17 — Grįsdama šį reikalavimą, I. Weber nurodo, jog teisė atsisakyti sutarties, dėl kurios sutarė bendrovė Z. GbR ir M. Weber, jos atžvilgiu negalioja ir nėra jai taikoma sutarties sąlyga, nes ji pasinaudojo pirmumo teise pirkti.

16. I. Weber pateikė apeliacinį skundą *Oberlandesgericht München*. 2012 m. vasario 16 d. priimtu sprendimu, kurį Teisingumo Teismas gavo 2012 m. spalio 2 d., šis teismas nusprendė sustabdyti bylos nagrinėjimą ir pateikti Teisingumo Teismui toliau išdėstytus prejudicinius klausimus; jis taip pat pabrėžė manąs, kad *Landgericht München I* priimtas sprendimas yra pagrįstas:

- „1. Ar į reglamento [Nr. 44/2001] 27 straipsnio taikymo sritį patenka tokie atvejai, kai abi šalys vykstant vienam teisiniui ginčui turi atsakovų statusą, nes joms ieškinį pareiškė trečiasis asmuo, o kitam – ieškovo ir atsakovo statusą? Ar tokiu atveju tai yra teisinis ginčas „tarp tų pačių šalių“, ar skirtingus kitoje byloje ieškovo abiem atsakovėms pareikštus reikalavimus reikia nagrinėti atskirai, vadovaujantis nuostata, kad tai nėra teisinis ginčas „tarp tų pačių šalių“?
2. Ar apie ieškinį „tuo pačiu pagrindu [dėl to paties dalyko]“, kaip jis suprantamas pagal Reglamento (EB) Nr. 44/2001 27 straipsnį, kalbama tuomet, kai ieškinio reikalavimai ir pagrindimas abiejose bylose skiriasi, tačiau:
 - a) sprendimui abiejose bylose priimti reikia išspręsti tą patį preliminarų klausimą arba
 - b) vienoje byloje buvo pareikštas alternatyvus reikalavimas pripažinti teisinį santykį, kuris kitoje byloje svarbus kaip preliminarus klausimas?
3. Ar apie ieškinį, kurio objektas yra daiktinė teisė į nekilnojamąjį turtą pagal Reglamento (EB) Nr. 44/2001 22 straipsnio [1 punktą], kalbama tuomet, kai siekiama nustatyti, kad atsakovas neveiksmingai pasinaudojo savo pagal Vokietijos teisę neginčijamai turima daiktine pirmumo teise pirkti Vokietijoje esantį žemės sklypą?
4. Ar teismas, į kurį kreiptasi vėliau, priimdamas sprendimą pagal Reglamento (EB) Nr. 44/2001 27 straipsnio 1 dalį, t. y. dar prieš teismui, į kurį kreiptasi pirmiausia, išsprendžiant jurisdikcijos klausimą, turi išnagrinėti, ar teismas, į kurį kreiptasi pirmiausia, neturi jurisdikcijos dėl Reglamento (EB) Nr. 44/2001 22 straipsnio [1 punkto], nes dėl tokio teismo, į kurį kreiptasi pirmiausia, jurisdikcijos nebuvimo pagal Reglamento (EB) Nr. 44/2001 35 straipsnio 1 dalį bet koks pastarojo teismo sprendimas nebūtų pripažįstamas? Ar Reglamento (EB) Nr. 44/2001 27 straipsnio 1 dalis netaikoma teismui, į kurį kreiptasi vėliau, jeigu šis teismas mano, kad teismas, į kurį kreiptasi pirmiausia, neturi jurisdikcijos dėl Reglamento (EB) Nr. 44/2001 22 straipsnio 1 punkto?
5. Ar teismas, į kurį kreiptasi vėliau, priimdamas sprendimą pagal Reglamento (EB) Nr. 44/2001 27 straipsnio 1 dalį, t. y. dar prieš teismui, į kurį kreiptasi pirmiausia, išsprendžiant jurisdikcijos klausimą, turi išnagrinėti šalies kaltinimą, kad kita šalis, kreipdamasi į pastarąjį teismą, piktnaudžiavo teise? Ar Reglamento (EB) Nr. 44/2001 27 straipsnio 1 dalis netaikoma teismui, į kurį kreiptasi vėliau, jeigu pastarasis teismas mano, kad pareiškiant ieškinį teisme, į kurį kreiptasi pirmiausia, buvo piktnaudžiuojama teise?
6. Ar tam, kad būtų taikoma Reglamento (EB) Nr. 44/2001 28 straipsnio 1 dalis, teismas, į kurį kreiptasi vėliau, prieš tai turi nuspręsti, jog konkrečiu atveju minėto reglamento 27 straipsnis netaikomas?
7. Ar, naudojantis Reglamento (EB) Nr. 44/2001 28 straipsnio 1 dalyje numatyta diskrecija, leidžiama atsižvelgti į:
 - a) tai, kad teismas, į kurį kreiptasi pirmiausia, yra valstybėje narėje, kurioje pagal statistinius duomenis bylų nagrinėjimas trunka daug ilgiau nei valstybėje narėje, kurioje yra teismas, į kurį kreiptasi vėliau;

- b) tai, kad teismo, į kurį kreiptasi vėliau, nuomone, turi būti taikoma tos valstybės narės, kurioje yra teismas, į kurį kreiptasi vėliau, teisė;
 - c) bylos šalies amžių;
 - d) ieškinio patenkinimo tikimybę teisme, į kurį kreiptasi pirmiausia?
8. Ar, aiškinant ir taikant Reglamento (EB) Nr. 44/2001 27 ir 28 straipsnius, reikia atsižvelgti ne tik į siekiamą tikslą vengti nesuderinamų arba priešingų sprendimų, bet ir į antrojo ieškovo teisę į teisminę gynybą?“

17. Iš vėliau prie bylos pridėtų dokumentų matyti, jog 2013 m. gegužės 23 d. *Tribunale ordinario di Milano* priėmė sprendimą, kuriuo atsisakė jurisdikcijos nagrinėti reikalavimus, kuriuos bendrovė Z. GbR pareiškė I. Weber ir M. Weber, Vokietijos teismų naudai.

18. Rašytines pastabas Teisingumo Teismui pateikė I. Weber ir M. Weber, Vokietijos, Jungtinės Karalystės, Šveicarijos vyriausybės ir Europos Komisija. 2013 m. spalio 9 d. įvykusiame posėdyje dalyvavo tik I. Weber, M. Weber ir Europos Komisijos atstovai.

III – Vertinimas

19. Pirmiausia norėčiau priminti, jog, atsižvelgiant į tai, kad Reglamentas (EB) Nr. 44/2001 pakeičia 1968 m. rugsėjo 27 d. Briuselio konvenciją dėl jurisdikcijos ir teismo sprendimų civilinėse ir komercinėse bylose vykdymo¹⁸, Teisingumo Teismo pateiktas šios konvencijos nuostatų išaiškinimas galioja ir šio reglamento nuostatomis, kai šių teisės aktų nuostatos galima laikyti lygiavertėmis¹⁹. Man atrodo, jog nagrinėjamu atveju lygiavertėmis laikytinos visos nuostatos, dėl kurių pateikti prejudiciniai klausimai, nes minėto reglamento 22 straipsnio 1 punktui, 27 straipsnio 1 daliai ir 28 straipsnio 1 daliai būdinga ta pati sistema kaip ir atitinkamoms Briuselio konvencijos nuostatomis²⁰, be to, jų formuluotės yra beveik identiškos²¹.

20. Be to, norėčiau pabrėžti, jog, mano nuomone, reikia pergrupuoti prejudicinius klausimus ir juos nagrinėti kita eilės tvarka nei ta, kurią pasirinko prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas. Konkrečiau kalbant, savo vertinimą pradėsiu nuo trečiojo klausimo, susijusio su Reglamento (EB) Nr. 44/2001 22 straipsnio 1 punkte įtvirtintu išimtinės jurisdikcijos pagrindu, tada nagrinėsiu ketvirtąjį klausimą, kuriuo siekiama išsiaiškinti šios nuostatos poveikį *lis pendens* taisyklei, įtvirtintai to paties reglamento 27 straipsnyje. Ši eilės tvarka man atrodo logiška, nes, mano nuomone, neturėtų būti reikalaujama, kad nacionalinis teismas, turintis išimtinę jurisdikciją pagal minėtą reglamentą, patikrintų, ar jo, kaip teismo, į kurį kreiptasi vėliau, nagrinėjamas ginčas tenkina materialinius *lis pendens* kriterijus, apie kuriuos kalbama pirmuose dviejuose prejudiciniuose klausimuose²². Iš tiesų manau, jog šiuo atveju jokios kitos valstybės narės teismas negali teisėtai turėti konkuruojančios jurisdikcijos.

18 — OL L 299, 1972, p. 32. Konvencija su pakeitimais, padarytais vėlesnėmis konvencijomis dėl naujų valstybių narių prisijungimo prie šios konvencijos (toliau – Briuselio konvencija).

19 — Žr., be kita ko, 2013 m. lapkričio 14 d. Sprendimą *Maletic* (C-478/12, 27 punktą ir jame nurodyta teismo praktiką).

20 — T. y. atitinkamai Briuselio konvencijos 16 straipsnio 1 dalies a punktas, 21 straipsnio 1 dalis ir 22 straipsnio 1 dalis.

21 — Žr. 2012 m. spalio 25 d. Sprendimą *Folien Fischer ir Fofitec* (C-133/11, 31 ir 32 punktai) ir 2013 m. spalio 3 d. Sprendimą *Schneider* (C-386/12, 21 punktą) dėl atitinkamai Reglamento (EB) Nr. 44/2001 27 ir 22 straipsnių.

22 — T. y. tos pačios šalys, tas pats pagrindas ir dalykas.

A – Dėl Reglamento (EB) Nr. 44/2001 22 straipsnio 1 punkto aiškinimo ir jo ir to paties reglamento 27 straipsnio derinio

1. Dėl Reglamento (EB) Nr. 44/2001 22 straipsnio 1 punkte įtvirtintos išimtinės jurisdikcijos taisyklės taikymo daiktinei pirmumo teisei pirkti (trečiasis klausimas)

21. Trečiuoju klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės klausia, ar, kaip jis preziumuoja, ieškinys, kuriuo siekiama nustatyti, jog atsakovas neveiksmingai pasinaudojo savo pagal valstybės narės materialinę teisę turima daiktine pirmumo teise pirkti žemės sklypą, esantį toje valstybėje narėje, yra ieškinys dėl vienos iš „daiktinių teisių į nekilnojamąjį turtą“, numatytų Reglamento (EB) Nr. 44/2001 22 straipsnio 1 punkte. Jei atsakymas į šį klausimą būtų teigiamas, šis ieškinys pagrįstų šioje nuostatoje numatytą išimtinę jurisdikciją „valstybės narės, kurioje yra [nekilnojamasis] turtas, teismams“.

22. Konkrečiau kalbant, jis nori išsiaiškinti, ar toks ieškinys, kaip pareikštas bendrovės Z. GbR Italijos teisme, kuriuo prašoma pripažinti, jog pasinaudojimas pirmumo teise pirkti Vokietijoje esantį žemės sklypą negalioja, patenka į šio straipsnio taikymo sritį, todėl išimtinę jurisdikciją jį nagrinėti turi Vokietijos teismai.

23. Norėčiau pažymėti, jog M. Weber teigia, kad šis prejudicinis klausimas nepriimtinas, nes, viena vertus, Vokietijos teismuose pateikto prašymo dėl priverstinio įrašymo į žemės kadastrą dalykas nėra daiktinės teisės į nekilnojamąjį turtą, kaip tai suprantama pagal Reglamento (EB) Nr. 44/2001 22 straipsnio 1 punktą, ir, kita vertus, šis klausimas nesvarbus priimant sprendimą dėl bylos nagrinėjimo sustabdymo, kurį, taikydamas minėto reglamento 27 ir 28 straipsnius, galėtų priimti prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas²³.

24. Vis dėlto iš nusistovėjusios Teisingumo Teismo praktikos matyti, kad Teisingumo Teismas nacionalinio teismo pateiktą prašymą gali atmesti tik tuomet, kai akivaizdu, jog prašomas Sąjungos teisės išaiškinimas yra visiškai nesusijęs su pagrindinės bylos aplinkybėmis arba dalyku, kai problema yra hipotetinė arba kai Teisingumo Teismas neturi faktinės ir teisinės informacijos, būtinos naudingai atsakyti į jam pateiktus klausimus²⁴.

25. Tačiau tai netaikoma šiai bylai, atsižvelgiant į *Oberlandesgericht München* pateiktus duomenis, iš kurių matyti, kad Italijos teisme tuo pačiu metu pareikštas ieškinys susijęs su I. Weber pasinaudojimo jos pirmumo teise pirkti nekilnojamąjį turtą galiojimu²⁵, o Vokietijos teismo nagrinėjama byla suponuoja, kad šis klausimas turi būti išspręstas kaip preliminarus. Atsižvelgiant į tai, kad šis teismas tinkamai motyvavo savo sprendimą pateikti prejudicinius klausimus, ir į tai, kad atsakymas į juos būtinas jo nagrinėjamai bylai išspręsti, prašymas priimti prejudicinį sprendimą laikytinas priimtinu.

23 — Grįsdama savo reikalavimus, ji nurodo, jog Italijoje pradėtas teismo procesas buvo grindžiamas ne daiktine teise, bet jos ir bendrovės Z. GbR prievolėmis, atsiradusiomis pagal 2009 m. spalio 28 d. sudarytą sutartį. Ji priduria, jog tame pačiame procese iškeltas preliminarus klausimas, kuriuo siekiama išsiaiškinti, ar I. Weber veiksmingai pasinaudojo savo pirmumo teise pirkti, nepatenka į minėto 22 straipsnio 1 punkto taikymo sritį, kadangi nei šios teisės egzistavimas, nei su juo susijusios prerogatyvos nėra ginčijamos.

24 — Žr., be kita ko, 2013 m. vasario 21 d. Sprendimą *ProRail* (C-332/11, 31 punktą).

25 — Sprendime dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą nurodyta, kad „pirmuoju pagrindiniu reikalavimu bendrovė Z. GbR Milano civilinių bylų teismo prašo „konstatuoti ir pripažinti, kad I. [Weber] naudojimasis pirmumo teise pirkti buvo negaliojantis ir neveiksmingas, visų pirma todėl, kad ji niekada nesutiko su visomis bendrovės Z. GbR ir M. [Weber] sutartomis pirmosios sutarties sąlygomis ir konkrečiai – pardavėjo teise atsisakyti sutarties“.

26. Reikia pažymėti, kad, remiantis Teisingumo Teismo praktika dėl Briuselio konvencijos 16 straipsnio 1 punkto a papunkčio²⁶, Reglamento (EB) Nr. 44/2001 22 straipsnio 1 punkte įtvirtintas išimtinės jurisdikcijos kriterijus, t. y. teismo procesas, „kurio objektas yra daiktinės teisės į nekilnojamąjį turtą“, turi būti suprantamas autonomiškai, kaip savarankiška Sąjungos teisės sąvoka. Vadinasi, šią frazę reikia aiškinti atsižvelgiant, viena vertus, į šio reglamento tikslus ir sistemą ir, kita vertus, į bendruosius principus, išplaukiančius iš visų nacionalinių teisės sistemų²⁷. Šiuo atžvilgiu norėčiau pabrėžti, jog *forum rei sitae* principas yra plačiai pripažįstama jurisdikcijos taisyklė sprendžiant tarpvalstybinius ginčus dėl daiktinių teisių į nekilnojamąjį turtą ir pagal nacionalinės, ir pagal tarptautinės kilmės teisės normas.

27. Teleologiniu aspektu norėčiau priminti, jog pagrindinis tikslas, dėl kurio išimtinę jurisdikciją turi valstybės narės, kurioje yra atitinkamas nekilnojamasis turtas, teismai²⁸, yra siekis užtikrinti gerą teisingumo vykdymą, žinant, kad šių teismų, atsižvelgiant į jų geografinį artumą, padėtis yra geriausia, kad jie tinkamai išspręstų ginčus dėl teisių į šį nekilnojamąjį turtą²⁹, kaip tą ne kartą yra nusprendęs Teisingumo Teismas dėl Briuselio konvencijos³⁰.

28. Vertinant sistemiškai, taip pat akivaizdu, jog išimtinės jurisdikcijos taisyklės, įtvirtintos Reglamento (EB) Nr. 44/2001 22 straipsnio 1 punkte, taikymo sritis neturėtų būti aiškinama plačiau, nei to reikalauja jos tikslai³¹. Šią išvadą lemia tai, jog šioje nuostatoje įtvirtinta išimtis, kuria nukrypstama ne tik nuo bendrosios jurisdikcijos taisyklės, numatytos minėto reglamento 2 straipsnio 1 dalyje, – taip užkertant atsakovui kelią vykti į teismą, kuris yra arti jo nuolatinės gyvenamosios vietos, tais atvejais, kai atitinkamas nekilnojamasis turtas nėra toje pačioje valstybėje narėje, – bet ir nuo šiame reglamente įtvirtintų specialiosios jurisdikcijos taisyklių – taip atimant iš ginčo šalių minėtame reglamente numatytas galimybes pasirinkti ginčo nagrinėjimo vietą³².

29. Būtent tokiomis aplinkybėmis Teisingumo Teismas, taikydamas savo praktiką dėl Briuselio konvencijos 16 straipsnio 1 punkto a papunkčio, jau yra siaurai išaiškinęs materialinę Reglamento (EB) Nr. 44/2001 22 straipsnio 1 punkto taikymo sritį. Šioje nuostatoje įtvirtinta išimtinės jurisdikcijos taisyklė „bylose dėl daiktinių teisių į nekilnojamąjį turtą“ buvo išaiškinta kaip „galiojanti ne visiems ieškiniams dėl daiktinių teisių į nekilnojamąjį turtą, o tik tiems, kuriems taikoma minėta konvencija [ar atitinkamai minėtas reglamentas] ir kuriais siekiama nustatyti nekilnojamojo turto dydį, sudėti, nuosavybės, valdymo ar kitas daiktines teises į šį turtą ir užtikrinti šių teisių turėtojams su jų statusu susijusių pirmumo teisių apsaugą“³³.

26 — Žr. 2001 m. balandžio 5 d. Nutartį *Gaillard* (C-518/99, Rink. p. I-2771, 13 punktas), kurioje pabrėžiama, jog toks autonomiškas aiškinimas leidžia užtikrinti, kiek įmanoma, iš šios Konvencijos išplaukiančių susitariančiųjų šalių ir suinteresuotųjų asmenų teisių ir pareigų lygybę ir vienodumą, ir 2006 m. gegužės 18 d. Sprendimą *ČEZ* (C-343/04, Rink. p. I-4557, 25 punktas ir jame nurodyta teismo praktika).

27 — Dėl sąvokos „civilinės ir komercinės bylos“, kaip tai suprantama pagal Reglamentą (EB) Nr. 44/2001, žr. pagal analogiją minėtą Sprendimą *Schneider* (18 punktas).

28 — Norėčiau pabrėžti, kad jurisdikciją pagal Reglamento (EB) Nr. 44/2001 22 straipsnį turi ne tik tas teismas, kurio jurisdikcijai priklauso nekilnojamasis turtas, o visi tokios valstybės narės teismai.

29 — P. Jenard Ataskaitoje dėl Konvencijos dėl jurisdikcijos ir teismo sprendimų civilinėse ir komercinėse bylose vykdymo (OL C 59, 1979, p. 1, būtent p. 35) pabrėžė, jog „iš tiesų šie ginčai dažnai reikalauja patikrinimų, tyrimų ir ekspertų įvertinimo, kurie turi būti atlikti vietoje. Be to, bylai dažnai iš dalies taikomi papročiai, kuriuos paprastai žino tik nekilnojamojo turto vietos arba bent jau nekilnojamojo turto valstybės teismai.“ Norėčiau pridurti, kad pagal daugumos valstybių narių teisę tam, kad daiktinėmis teisėmis į nekilnojamąjį turtą būtų galima remtis prieš trečiuosius asmenis, jos turi būti įrašytos į žemės kadastrą ar kitą viešą registrą, kurio duomenims taikoma patikimumo prezumpcija ir kurių tvarkymo funkciją kartais atlieka nekilnojamojo daikto buvimo vietos teismai, ir kad bet kuriuo atveju šie teismai *ex officio* praneša apie savo sprendimus, kuriais daromas poveikis šioms įregistruotoms teisėms, kad šie sprendimai būtų įregistruoti.

30 — Žr., be kita ko, minėtą Sprendimą *ČEZ* (28 ir 29 punktai ir juose nurodyta teismo praktika).

31 — Žr. minėtą Nutartį *Gaillard* (14 punktas), 2005 m. spalio 13 d. Sprendimą *Klein* (C-73/04, Rink. p. I-8667, 15 punktas) ir minėtą Sprendimą *ČEZ* (26 punktas ir jame nurodyta teismo praktika).

32 — Šio reglamento 23 straipsnio 5 dalyje visų pirma numatyta, kad „susitarimai [, suteikiantys jurisdikciją,] <...> neturi teisinės galios <...>, jeigu teismai, kurių jurisdikcija juose nenumatyta, turi išimtinę jurisdikciją pagal 22 straipsnį“.

33 — Minėtas Sprendimas *Schneider* (21 punktas ir jame nurodyta teismo praktika dėl Briuselio konvencijos).

30. Maža to, iš Teisingumo Teismo praktikos³⁴ matyti, jog tam, kad būtų taikomas Briuselio konvencijos 16 straipsnio 1 punkto a papunktis, nepakanka, kad ieškinys apimtų daiktines teises į nekilnojamąjį turtą arba būtų kaip nors susijęs su nekilnojamoju turtu, reikia, kad ieškinio pagrindas būtų daiktinė, o ne asmeninė teisė³⁵. Daiktinė teisė nuo asmeninės teisės skiriasi tuo, jog pirmoji, nukreipta į materialųjį turtą, sukelia teisinių pasekmių visiems, o antrąja galima remtis tik prieš skolininką. Šis išaiškinimas galioja ir Reglamento (EB) Nr. 44/2001 22 straipsnio 1 punktui.

31. Šios bylos aplinkybėmis manyčiau, kad ieškinys, kuriuo siekiama nustatyti, jog daiktine pirmumo teise pirkti žemės sklypą, įrašytą į žemės kadastrą, pasinaudota neveiksmingai, kaip antai bendrovės *Z GbR* pareikštasis Italijos teisme, į kurį kreiptasi pirmiausia, patenka į minėtos nuostatos taikymo sritį. Toks ieškinys grindžiamas tam tikros pirmenybės teisės į nekilnojamąjį turtą³⁶ egzistavimu ir juo siekiama nustatyti, kokių *erga omnes* pasekmių teisės turėtojo naudai gali sukelti naudojimasis minėta teise, kiek tai susiję su nuosavybės perleidimu, ir, visų pirma, kuriomis jis galėtų remtis prieš turtą įgijusį trečiąją asmenį. Taigi šiuo atveju tai yra teisinis ginčas dėl daiktinės, o ne dėl asmeninės teisės į nekilnojamąjį turtą. Mano nuomone, pirmiau išdėstytos išvados dėl gero teisingumo vykdymo, kuriomis grindžiamas minėto 22 straipsnio 1 punktas, patvirtina tokį aiškinimą.

32. Dėl šių priežasčių į trečiąją prejudicinį klausimą siūlau atsakyti taip, kad ieškinys dėl pasinaudojimo pirmumo teise pirkti nekilnojamąjį turtą galiojimo, kaip antai nagrinėjamoje byloje pareikštasis Italijos teisme, į kurį kreiptasi pirmiau nei į prašymą priimti prejudicinį sprendimą patekusį teismą, laikytinas ieškiniu „dėl daiktinių teisių į nekilnojamąjį turtą“, kaip tai suprantama pagal Reglamento (EB) Nr. 44/2001 22 straipsnio 1 punktą.

2. *Dėl teismo, į kurį kreiptasi vėliau, išimtinės jurisdikcijos pagal Reglamento (EB) Nr. 44/2001 22 straipsnio 1 punktą poveikio galimam bylos sustabdymui dėl „lis pendens“ (ketvirtasis klausimas)*

33. Ketvirtasis prejudicinis klausimas iš esmės susijęs su Reglamento (EB) Nr. 44/2001 22 straipsnio 1 punkto ir 27 straipsnio 1 dalies santykiu, konkrečiau kalbant, juo siekiama išsiaiškinti, ar pirmasis straipsnis leidžia nukrypti nuo antrojo. Teisingumo Teismo prašoma nuspręsti, ar tais atvejais, kai dviejų valstybių narių teismuose nagrinėjamos konkuruojančios bylos, teismas, į kurį kreiptasi vėliau, turi atsižvelgti į tai, kad, kaip jis mano, galimas teismo, į kurį kreiptasi pirmiausia, sprendimas nebus pripažintas kitose valstybėse narėse, remiantis šio reglamento 35 straipsnio 1 dalimi, dėl to, kad nesilaikyta minėto 22 straipsnio 1 punkte įtvirtintos išimtinės jurisdikcijos taisyklės bylose dėl daiktinių teisių į nekilnojamąjį turtą.

34. Manyčiau, jog į šį klausimą reikės atsakyti teigiamai. Šią išvadą, mano nuomone, pirmiausia lemia Reglamento (EB) Nr. 44/2001 27 straipsnio, kuris pakartoja Briuselio konvencijos 21 straipsnį, formuluotė. Pastarosios nuostatos formuluotė labai keitėsi, ir į tai reikia atsižvelgti. Iki 1989 m. padarytų pakeitimų³⁷ galiojusioje 21 straipsnio redakcijoje buvo numatyta teismo, į kurį kreiptasi vėliau, galimybė sustabdyti bylos nagrinėjimą, o ne pareiga atsisakyti jurisdikcijos tik tais atvejais, kai kito teismo jurisdikcija buvo ginčijama.

34 — Žr., be kita ko, 1994 m. gegužės 17 d. Sprendimą *Webb* (C-294/92, Rink. p. I-1717, 14 punktas) ir minėtą Nutartį *Gaillard* (16 ir 17 punktai ir juose nurodyta teismo praktika).

35 — Išskyrus minėtame 1 punkte įtvirtintą išimtį, taikomą ieškiniams dėl nekilnojamojo turto nuomos.

36 — Norėčiau pažymėti, jog P. Schlosser Ataskaitoje dėl Danijos Karalystės, Airijos ir Jungtinės Didžiosios Britanijos ir Šiaurės Airijos Karalystės prisijungimo prie Konvencijos dėl jurisdikcijos ir teismo sprendimų civilinėse ir komercinėse bylose vykdymo ir prie Protokolo dėl Teisingumo Teismui suteiktų įgaliojimų aiškinti šią konvenciją (OL C 59, 1979, p. 71), vardijamas kilmės valstybėse, visų pirma Vokietijoje, pripažįstamas daiktines teises, paminėjo ir „teises, kuriomis suteikiama pirmenybė“ (žr. 166 punktą).

37 — 1989 m. gegužės 26 d. Konvencija dėl Ispanijos Karalystės ir Portugalijos Respublikos prisijungimo (OL L 285, p. 1).

35. Pagal šiuo metu galiojančią nuostatą yra atvirkščiai: teismas, į kurį kreiptasi vėliau, turi pareigą sustabdyti bylos nagrinėjimą, „kol nustatoma pirmojo iškėlusio bylą teismo jurisdikcija“. Vis dėlto teoriškai ši jurisdikcija niekada negalės būti nustatyta, jei, atsižvelgiant į ginčo objektą, išimtinę jurisdikciją turės tik teismas, į kurį kreiptasi vėliau, kaip numatyta aptariamo reglamento 22 straipsnio 1 punkte, kuriai privalo būti suteikta pirmenybė³⁸.

36. Manau, jog Teisingumo Teismo praktika dėl Briuselio konvencijos 21 straipsnio šio aiškinimo nepaneigia. Sprendime *Overseas Union Insurance ir kt.*³⁹ yra *obiter dictum*, kuris gali būti suprantamas priešingai, t. y. taip, kad, jei teismas, į kurį kreiptasi vėliau, būtų turėjęs išimtinę jurisdikciją, numatytą Konvencijoje, visų pirma jos 16 straipsnyje (kuris atitinka Reglamento (EB) Nr. 44/2001 22 straipsnį), šis teismas turėtų galimybę atsižvelgti į tai, kad teismas, į kurį kreiptasi pirmiausia, jurisdikcijos neturi. Tiksliau kalbant, tokiu atveju teismas, į kurį kreiptasi vėliau, apsiriboja tik savo jurisdikcijos, kuri šiomis aplinkybėmis yra išimtinė, vertinimu, kaip tą nurodė ir generalinis advokatas W. van Gerven savo išvadoje, pateiktoje toje byloje⁴⁰.

37. Mano nuomone, šio požiūrio, kuriuo vadovautasi dėl pirminės minėto 21 straipsnio redakcijos, turėtų būti juo labiau laikomasi dėl Reglamento (EB) Nr. 44/2001 27 straipsnio, kuriame dar aiškiau įtvirtinta, jog tam, kad būtų galima daryti bet kokias išvadas dėl *lis pendens* situacijos, pirmiausia turi būti būtinai konstatuota teismo, į kurį kreiptasi pirmiausia, jurisdikcija.

38. Norėčiau pridurti, jog, mano nuomone, toks aiškinimas atitinka ir vėlesnę teismo praktiką. Sprendime *Gasser*⁴¹, kuris savo ruožtu susijęs su pakeista Briuselio konvencijos 21 straipsnio redakcija, Teisingumo Teismas nusprendė, jog jame įtvirtinta procesinė taisyklė „aiškiai paremta tik chronologine kreipimosi į atitinkamus teismus tvarka“. Iš to jis padarė išvadą, jog, visų pirma siekiant užtikrinti teisinį saugumą, teismas, į kurį kreiptasi vėliau ir kurio jurisdikciją prašoma konstatuoti remiantis jurisdikciją suteikiančia sąlyga, vis dėlto turi sustabdyti bylos nagrinėjimą, iki teismo, į kurį kreiptasi pirmiausia, konstatuos, kad jis neturi jurisdikcijos⁴².

39. Vis dėlto ši byla buvo susijusi su specifiniu atveju išimtinės jurisdikcijos, nustatytos remiantis susitarimu dėl teismo vietos pasirinkimo, kurio šalys gali atsisakyti arba kurio galiojimas gali būti ginčijamas⁴³, o ne jurisdikcijos pagrindu, tiesiogiai susijusiu su ginčo objektu, kaip tai numatyta bylų dėl daiktinių teisių į nekilnojamąjį daiktą atveju pagal Reglamento (EB) Nr. 44/2001 22 straipsnio 1 punktą.

40. Tačiau, jei, remiantis pastarąja nuostata, išimtinę kompetenciją turi tik teismas, į kurį kreiptasi vėliau⁴⁴, mano nuomone, būtų neprasminga, jei jis stabdytų savo nagrinėjamą bylą pagal to paties reglamento 27 straipsnio 1 dalį iki teismo, į kurį kreiptasi pirmiausia, sprendimo, nes pastarasis teismas negalėtų pagrįstai pripažinti turįs jurisdikciją ir todėl priimti sprendimo iš esmės

38 — Šiuo klausimu žr. H. Gaudemet-Tallon „Compétence et exécution des jugements en Europe: règlement 44/2001, Conventions de Bruxelles (1968) et de Lugano (1988 et 2007)“, 4-asis leidimas, Paryžius, L.G.D.J., 2010, 338-1 punktą; U. Magnus ir P. Mankowski (leid.) „European Commentaries on Private International Law, Brussels I Regulation“, 2-asis leidimas, Miunchenas, Sellier, 2012, p. 478 ir paskesni, 5 ir 10 punktus, taip pat p. 496, 55 punktą.

39 — 1991 m. birželio 27 d. sprendimas (C-351/89, Rink. p. I-3317, 26 punktas), kuriame nurodyta, kad, „išskyrus tuos atvejus, kai teismas, į kurį kreiptasi vėliau, turi išimtinę jurisdikciją, numatytą konvencijoje, visų pirma jos 16 straipsnyje, <...>, teismas, į kurį kreiptasi vėliau, gali tik sustabdyti bylos nagrinėjimą“ (išskirta mano). Nors nagrinėjamoje byloje teismo, į kurį kreiptasi vėliau, išimtinė jurisdikcija nebuvo remtasi (žr. šio sprendimo 21 punktą), vis dėlto Teisingumo Teismas, lygiai kaip ir generalinis advokatas W. van Gerven (žr. jo išvados toje byloje 9 punktą), šį aspektą nagrinėjo.

40 — Ten pat, minėto sprendimo 21, 25 ir 26 punktai ir minėtos išvados 13 punktas.

41 — 2003 m. gruodžio 9 d. sprendimas (C-116/02, Rink. p. I-14693, 47 punktas).

42 — Žr. minėto sprendimo 41–54 punktus, nors reikia patikslinti, kad generalinis advokatas P. Léger išreiškė priešingą nuomonę (žr. jo išvados, pateiktos byloje, kurioje buvo priimtas minėtas sprendimas, 57 ir paskesnius punktus).

43 — To paties sprendimo 49–51 punktai.

44 — Tačiau pagal Reglamento (EB) Nr. 44/2001 29 straipsnį, taikomą ir *lis pendens*, ir susijusių ieškinių atvejais, „jeigu bylos priskiriamos išimtinai kelių teismų jurisdikcijai, bet kuris teismas, kitas nei teismas, kuriame byla buvo iškelta pirmą kartą, atsisako jurisdikcijos pastarojo teismo naudai“ (išskirta mano).

konkuruojančioje byloje. Vadovaujantis kitoku požiūriu, būtų sudarytos palankios sąlygos vadinamiesiems torpediniams ieškiniams, kurie galėtų būti pirmiausia reiškiami kitoje valstybėje narėje elgiantis nesąžiningai ir turint vienintelį tikslą – apeiti kitos valstybės narės, kurioje yra nekilnojamasis turtas, kuris yra teisinio ginčo objektas, teismų išimtinę jurisdikciją.

41. Mano siūlomą aiškinimą patvirtina sistema, į kurią įeina Reglamento (EB) Nr. 44/2001 27 straipsnio 1 dalis. Pagal to paties reglamento 25 straipsnį visi valstybių narių, kitų nei valstybė narė, kurioje yra nekilnojamasis turtas, kuris yra ginčo dėl daiktinių teisių objektas, teismai turi pareigą atsisakyti jurisdikcijos⁴⁵. Be to, iš šio reglamento 35 straipsnio 1 dalies ir 45 straipsnio 1 dalies aiškiai matyti, kad sprendimas, kurį, pažeisdamas minėto 22 straipsnio 1 punkte įtvirtintą jurisdikcijos taisyklę, priimtų teismas, į kurį kreiptasi pirmiausia, nebūtų nei pripažintas, nei vykdomas kitose valstybėse narėse. Šiomis aplinkybėmis teismo, į kurį kreiptasi vėliau ir kuris turi išimtinę jurisdikciją, sprendimas sustabdyti bylos nagrinėjimą būtų tik laiko švaistymas ir todėl neatitiktų gero teisingumo vykdymo reikalavimo.

42. Vis dėlto, mano nuomone, siekiant užtikrinti minėto 27 straipsnio 1 dalyje numatyto mechanizmo *effet utile*, teismo, į kurį kreiptasi vėliau, teisė pripažinti savo išimtinę kompetenciją, apeinant iš principo pirmenybę turintį teismą, į kurį kreiptasi pirmiausia, turėtų būti apribota tik tais atvejais, kai galima pagrįstai tikėtis jo sprendimo pripažinimo ir vykdymo, nesant priešingų sprendimų priėmimo rizikos. Pritariu Jungtinės Karalystės ir Šveicarijos vyriausybių nuomonei, kad tokią prognozę galima daryti, kai bylos patenka į Reglamento (EB) Nr. 44/2001 22 straipsnio 1 punkto taikymo sritį. Tokiomis konkrečiomis aplinkybėmis nebus trukdoma pasiekti Reglamento (EB) Nr. 44/2001, visų pirma – jo 27 straipsnio, tikslą, t. y. išvengti konkuruojančių teismo procesų skirtingų valstybių narių teismuose ir galimų nesuderinamų sprendimų⁴⁶, kadangi tuomet tokių sprendimų tikimybė yra ypač maža.

43. Taigi siūlau teigiamai atsakyti į ketvirtąjį prejudicinį klausimą, nes tokiu atveju, kaip nagrinėjamas šioje byloje, nėra dviejų jurisdikciją turinčių teismų, todėl nereikia spręsti pozityviosios jurisdikcijų kolizijos, taikant su *lis pendens* susijusias Reglamento (EB) Nr. 44/2001 nuostatas.

B – Dėl Reglamento (EB) Nr. 44/2001 27 straipsnio 1 dalies išaiškinimo

44. Kiti keturi prejudiciniai klausimai dėl Reglamento (EB) Nr. 44/2001 27 straipsnio 1 dalies⁴⁷ bus pergrupuoti taip, kad būtų galima visų pirma išnagrinėti sąlygas, kurios turi būti įvykdytos, kad būtų konstatuota *lis pendens*, kaip tai suprantama pagal minėtą nuostatą (1), o tada – pasekmes, kurias toks konstatavimas lemtų (2).

45. Mano nuomone, jei Teisingumo Teismas nuspręstų, kad, kaip siūloma, šioje byloje nėra susiklosčiusi *lis pendens* situacija, kaip tai suprantama pagal minėtą straipsnį, nes turi būti teikiama pirmenybė išimtinai *forum rei sitae* jurisdikcijai, numatytai aptariamo reglamento 22 straipsnio 1 punkte, į šiuos klausimus atsakyti nereikės. Dėl šios priežasties toliau tik papildomai pateikiu samprotavimus šiais klausimais.

45 — Pagal minėtą 25 straipsnį, „jeigu valstybės narės teismui pateikiamas reikalavimas, iš esmės susijęs su byla, kuri pagal 22 straipsnį priskiriama išimtinai kitos valstybės narės teismų jurisdikcijai, pirmiau nurodytas teismas savo iniciatyva viešai paskelbia, kad neturi jurisdikcijos“.

46 — Tikslas, įtvirtintas aptariamo reglamento 15 konstatuojamojoje dalyje.

47 — T. y. pirmasis, antrasis, penktasis ir aštuntasis prejudiciniai klausimai.

1. Dėl „*lis pendens*“, kaip tai suprantama pagal Reglamento (EB) Nr. 44/2001 27 straipsnio 1 dalį, sąlygų

46. Pirmieji du prejudiciniai klausimai susiję su sąlygomis, kuriomis konstatuotina *lis pendens*, kaip tai suprantama pagal Reglamento (EB) Nr. 44/2001 27 straipsnio 1 dalį. Konkrečiau kalbant, Teisingumo Teismas turi patikslinti, kaip reikėtų suprasti sąvokas „bylos <...> tarp tų pačių šalių“ (a) ir „bylos tuo pačiu ieškinio pagrindu [dėl to paties dalyko ir tuo pačiu pagrindu]“ (b), kurios šioje nuostatoje neapibrėžtos.

47. Pirmiausia norėčiau priminti, kad šios dvi sąvokos turi būti aiškinamos autonomiškai, t. y. atsiribojant nuo jų sampratos, galiojančios vienoje ar kitoje valstybėje narėje⁴⁸.

48. Mano nuomone, aiškinant Reglamento (EB) Nr. 44/2001 nuostatas dėl *lis pendens*, reikėtų netiesiogiai atsižvelgti į Teisingumo Teismo išvadą, padarytą Sprendime *Tatry* dėl lygiagrečios susijusių ieškinų sąvokos, kuri apima „visus atvejus, kai yra vieno kitam prieštaraujančių sprendimų pavojus, net jei sprendimai gali būti vykdomi atskirai ir nesukelia viena kitą panaikinančių teisių pasekmių“⁴⁹. Iš šio išaiškinimo darau išvadą, jog *lis pendens* savo ruožtu susijusi su tokiomis situacijomis, kai *priimtini sprendimai negalėtų būti vykdomi atskirai ir jų teisinės pasekmės panaikina viena kitą*. Manau, tai pagrindinė priežastis, dėl kurios įtvirtinta teismo, į kurį kreiptasi vėliau, pareiga sustabdyti bylos nagrinėjimą, kol bus nustatyta teismo, į kurį kreiptasi pirmiausia, jurisdikcija⁵⁰.

49. Be to, norėčiau pažymėti, kad, remiantis šiuo išaiškinimu, taip pat reikės padaryti tinkamas išvadas iš to, kad teismo sprendimo civilinėje byloje *res judicata* galia nei objektyviu, nei subjektyviu požiūriu nėra suderinta Sąjungos teisės aktais. Todėl su *lis pendens* susijusių nuostatų taikymas kelia šiokių tokių sunkumų, nes *lis pendens*, mano nuomone, iš tikrųjų yra išankstinė sprendimo, kurį turės priimti teismas, į kurį kreiptasi pirmiausia, *res judicata* galios forma. Maža to, Reglamento (EB) Nr. 44/2001 27 straipsnio 1 dalyje numatytos pareigos sustabdyti bylos nagrinėjimą vykdymas neturėtų suponuoti, kad teismas, į kurį kreiptasi vėliau, išmanytų visus civilinės ar civilinio proceso teisės taisyklių, taikomų teismo, į kurį kreiptasi pirmiausia, valstybėje narėje, niuansus. Manychiau, kad šis teismas turi galėti priimti tokį sprendimą veikiau formaliai patikrinęs lygiagrečiai nagrinėjamos bylos iškėlimo dokumentus.

a) Dėl sąvokos „tarp tų pačių šalių“, kaip tai suprantama pagal Reglamento (EB) Nr. 44/2001 27 straipsnio 1 dalį, išaiškinimo (pirmasis klausimas)

50. Pirmuoju klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas Teisingumo Teismo klausia, ar bylomis „tarp tų pačių šalių“ (ši sąvoka yra viena iš Reglamento (EB) Nr. 44/2001 27 straipsnio 1 dalies taikymo sąlygų) galima laikyti dvi konkuruojančias bylas, kuriose asmenys, suinteresuoti abiejų bylų baigtimi, atitinkamai pirmojoje byloje turi atsakovų statusą, o antrojoje – ieškovo ir atsakovo.

51. Jau turėjęs progą apibrėžti šią sąvoką, kiek tai susiję su Briuselio konvencijos aiškinimu, Teisingumo Teismas nusprendė, kad „šalių tapatumas turi būti suprantamas kaip nepriklausantis nuo šalių procesinės padėties abiejuose teismo procesuose, nes ieškovas pirmajame procese gali būti atsakovas antrajame“⁵¹, ir atvirkščiai. Taigi šalių procesinės padėties pasikeitimas konkuruojančiose bylose galimas.

48 — Kaip nurodyta Teisingumo Teismo praktikoje dėl Briuselio konvencijos 21 straipsnio, kuris atitinka Reglamento (EB) Nr. 44/2001 27 straipsnį, išaiškinimo; žr., be kita ko, 1987 m. gruodžio 8 d. Sprendimą *Gubisch Maschinenfabrik* (144/86, Rink. p. 4861, 11 punktas) ir 1998 m. gegužės 19 d. Sprendimą *Drouot assurances* (C-351/96, Rink. p. I-3075, 16 punktas).

49 — 1994 m. gruodžio 6 d. sprendimas (C-406/92, Rink. p. I-5439, 53 punktas).

50 — Pritardamas Šveicarijos vyriausybei, manychiau, kad *lis pendens* taisyklėmis siekiama užkirsti kelią „sprendimams, kurie būtų formaliai priešingi“, taigi ir absoliučiai nesuderinami vykdymo etape.

51 — Minėtas Sprendimas *Tatry* (31 punktas), tas pats teigiama ir generalinio advokato G. Tesauro išvadoje toje byloje (14 ir 20 punktai).

52. Taip pat buvo pripažinta, jog *lis pendens* konstatuotina ir tada, kai asmenys, suinteresuoti bylos baigtimi, sutampa ne visiškai, o tik iš dalies, su sąlyga, kad „bent vienas iš ieškovų ir bent vienas iš atsakovų byloje, kuri iškelta pirmiausia, būtų vienas iš ieškovų ir vienas iš atsakovų byloje, kuri iškelta vėliau, arba atvirkščiai“⁵².

53. Be to, Teisingumo Teismas, vadovaudamasis itin plačia šios sąlygos samprata, Sprendime *Drouot assurances* nurodė, jog kartais su *lis pendens* susijusias nuostatas gali prireikti taikyti net ir tada, kai šalys abiejose bylose formaliai nesutampa, tačiau asmenų, suinteresuotų bylos baigtimi, interesų tapatumo ir neatskiriamumo laipsnis yra toks, kad jie turėtų būti laikomi viena ir ta pačia bylos šalimi, nes „sprendimas, priimtas dėl vieno iš šių asmenų, turėtų *res judicata* galią kito atžvilgiu“⁵³.

54. Vis dėlto, mano nuomone, šio sprendimo apimtis turėtų būti apribota *litis consortium necessarium* atvejais ar panašiomis situacijomis, kai teisiniu požiūriu nekyla jokių abejonių dėl bylos šalių interesų neatskiriamumo ir tapatumo. Pagal bendrąją taisyklę teismas, į kurį kreiptasi vėliau, neturėtų privalėti tikrinti, ar šios sąlygos tenkinamos, nes toks reikalavimas galėtų lemti poreikį išklausti visas bylos, iškeltos teisme, į kurį kreiptasi pirmiausia, šalis arba surinkti šiuo klausimu reikšmingus įrodymus.

55. Jei nebūtų nustatytas toks šios Teisingumo Teismo praktikos taikymo apribojimas, mano nuomone, tai galėtų lemti atsisakymą vykdyti teisingumą, nes dėl bylos, iškeltos vienai iš šalių, nagrinėjimo vienos valstybės narės teismuose galėtų būti užkirstas kelias iškelti bylą kitam asmeniui kitoje valstybėje narėje ir ją išnagrinėti, net jei pirmojoje byloje priimtas sprendimas turėtų būti nevykdytinas asmens, kuris yra atsakovas antrojoje byloje, atžvilgiu pastarojoje valstybėje narėje⁵⁴. Šiuo klausimu reikia priminti, jog teisės, įtvirtintos 1950 m. lapkričio 4 d. Romoje pasirašytos Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių konvencijos 6 ir 13 straipsniuose⁵⁵ ir Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos 47 straipsnio pirmoje ir antroje pastraipose⁵⁶, yra individualios teisės, kurios egzistuoja, neatsižvelgiant į tai, ar suinteresuotojo fizinio ar juridinio asmens ir kito asmens interesai yra neatskiriami ar tapatūs. Atsižvelgiant į tai, jog bylos šalys yra savarankiški teisės subjektai net ir tais atvejais, kai jų interesai sutampa, negalima teisėtai atimti teisės į ieškinio išnagrinėjimą per kuo trumpesnę laiką iš vienos bylos šalies dėl to, jog kita šalis turi atsakovo statusą byloje, kuri iškelta kitos valstybės narės teisme.

56. Konkrečiau kalbant apie šioje byloje nagrinėjamą atvejį, mano nuomone, iš Reglamento (EB) Nr. 44/2001 27 straipsnio 1 dalies formuluotės aiškiai matyti, jog šalių tapatumui, kaip tai suprantama pagal šią nuostatą, būtina, kad jos būtų priešingos šalys dviejose vienu metu nagrinėjamose bylose⁵⁷. Šis reikalavimas taip pat atspindi klasikinį požiūrį į civilinį procesą, kurio pagrindas – dvišalės prigimties procesiniai teisiniai santykiai tarp vienas kitam priešingus reikalavimus reiškiančių ieškovo ir atsakovo.

52 — Minėtas Sprendimas *Tatry* (29 ir 34 punktai). Tokiu atveju teismas, į kurį kreiptasi vėliau, privalo atsakyti jurisdikcijos tik tiek, kiek šalys jo nagrinėjamoje byloje yra ir šalys anksčiau iškeltaje byloje, ir gali toliau nagrinėti bylą tarp kitų šalių.

53 — Minėtas Sprendimas *Drouot assurances* (19 ir 23 punktai).

54 — Pavyzdžiui, tam tikros bendrovės ir jos padalinio, kurio visas kapitalas priklauso šiai bendrovei, interesai tam tikrais atvejais gali būti neatskiriami ir tapatūs, tačiau tai nebūtinai reiškia, jog vienos valstybės narės teismo sprendimas, priimtas dėl tokios bendrovės, bus vykdytinas ir tokio padalinio atžvilgiu toje valstybėje narėje, kurioje pastarasis įsteigtas.

55 — Toliau – EŽTT. Minėtame 6 straipsnyje įtvirtinta „teisė į teisingą bylos nagrinėjimą“ apima teisę, be kita ko, per protingą terminą kreiptis į teismą, proceso šalių lygybę, be kita ko, dėl įrodymų pateikimo, ir teisę į rungimusi pagrįstą procesą (1 dalis), nekaltumo prezumpciją (2 dalis) ir teisę į gynybą (3 dalis). Pagal 13 straipsnį saugoma „teisė į veiksmingą teisinę gynybos priemonę“.

56 — Toliau – Chartija. Minėtose pirmoje ir antroje pastraipose atitinkamai įtvirtintos teisė į veiksmingą teisminę gynybą ir teisė į teisingą bylos išnagrinėjimą nepriklausomame teisme, o šio 47 straipsnio trečia pastraipa susijusi su teisine pagalba. Dėl šios nuostatos kilmės ir turinio žr. Su pagrindinių teisių chartija susijusius išaiškinimus (OL C 303, 2007, p. 17) ir, be kita ko, 2007 m. kovo 13 d. Sprendimą *Unibet* (C-432/05, Rink. p. I-2271, 37 punktas) ir 2010 m. kovo 18 d. Sprendimą *Allassini ir kt.* (C-317/08-C-320/08, Rink. p. I-2213, 61 punktas).

57 — Šią išvadą patvirtina ne tik šios nuostatos versija prancūzų k., pagal kurią bylos turi būti iškeltos tarp tų pačių šalių („entre les mêmes parties“), bet, kaip tą pažymi Vokietijos vyriausybė, ir kitos šios nuostatos kalbinės versijos, kaip antai: vokiečių k. („zwischen denselben Parteien“), ispanų k. („entre las mismas partes“), anglų k. („between the same parties“), italų k. („tra le stesse parti“), olandų k. („tussen dezelfde partijen“), portugalų k. („entre as mesmas partes“) ir suomių k. („samojen asianosaisten välillä“) (išskirta mano).

57. Nors, remiantis anksčiau minėta Teisingumo Teismo praktika, potencialios *lis pendens* atveju šalių procesinė padėtis konkuruojančiose nagrinėjamose bylose gali būti sukeista, vis dėlto niekas pagal šios nuostatos formuluotę nesuteikia pagrindo manyti, jog ji turi būti taikoma tais atvejais, kai, kaip yra šioje byloje, vienoje iš nagrinėjamų bylų abi šalys turi ieškovo ar atsakovo statusą, o kitoje byloje viena iš jų turi ieškovo, o kita – atsakovo statusą.

58. Manau, jog taikant minėto 27 straipsnio 1 dalyje įtvirtintą taisyklę dėl bylos nagrinėjimo sustabdymo tokiose situacijose galėtų kilti grėsmė veiksmingai šalių teisminei gynybai ir visų pirma šalies, kuri pirmojoje byloje turi atsakovo statusą, gynybos teisėms. Pastaroji negalės veiksmingai ginti savo interesų teisme, į kurį kreiptasi pirmiausia, prieš šalį, kuri šio teismo nagrinėjamoje byloje taip pat turi atsakovo, bet ne priešingos šalies statusą.

59. Be to, mano nuomone, toks taikymas lemtų ekstremalų rezultatą, kiek tai susiję su teismo, į kurį kreiptasi pirmiausia, sprendimo *res judicata* galia ir priverstiniu vykdymu, vieno iš atsakovų naudai, palyginti su jo bendraatsakoviais. Esant trišalės (A prieš B ir C) ir dvišalės situacijų (B prieš C) deriniui, nematau priežasties, kodėl lygiagrečiai priimti sprendimai negalėtų būti vykdomi atskirai ir kaip šių sprendimų teisinės pasekmės turėtų panaikinti viena kitą, turint omenyje tai, kad teismo sprendimai civilinėse ir komercinėse bylose negali turėti subjektyvaus *erga omnes*, t. y. peržengiančio ieškovo ir atsakovo teisinius santykius, poveikio.

60. Mano siūlomas aiškinimas suderinamas su pagrindiniu Reglamento (EB) Nr. 44/2001 tikslu – išvengti vienas kitam prieštaraujančių teismo sprendimų, kurie dėl to negalėtų būti vykdomi kitoje valstybėje narėje, pavojaus⁵⁸, nes tokiais aplinkybėmis, kokios yra šioje byloje, tokio pavojaus nėra. Vokietijos teismo sprendimas, priimtas M. Weber nenaudai, neturėtų *res judicata* ir todėl privalomosios galios bendrovei Z. GbR Italijoje, ir atvirkščiai – Italijos teismo, į kurį kreiptasi pirmiausia, sprendimas Vokietijoje. Be to, M. Weber, kaip pirmumo teisės skolininkės, ir šios bendrovės, nekilnojamojo turto, su kuriuo ši teisė yra susijusi, pirkėjos, interesai nėra tapatūs.

61. Dėl visų šių priežasčių, priešingai, nei siūlo prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas, pritariu visų suinteresuotųjų šalių, išskyrus M. Weber⁵⁹, nuomonei, jog tokie ieškiniai, kaip nagrinėjamieji atitinkamai Italijos ir Vokietijos teismuose, negali būti laikomi pareikštais „tarp tų pačių šalių“, kaip tai suprantama pagal Reglamento (EB) Nr. 44/2001 27 straipsnio 1 dalį. Taigi, jei Teisingumo Teismas nuspręstų priimti sprendimą dėl pirmojo klausimo, siūlau į jį atsakyti neigiamai.

b) Dėl sąvokos „tas pats dalykas ir pagrindas“ pagal Reglamento (EB) Nr. 44/2001 27 straipsnio 1 dalį išaiškinimo (antrasis klausimas)

62. Antruoju klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas siekia išsiaiškinti, ar dviejų bylų „dalykas tas pats“, kaip tai suprantama pagal Reglamento (EB) Nr. 44/2001 27 straipsnio 1 dalį, kai ieškinių reikalavimai ir pagrindimas abiejose bylose skiriasi, tačiau sprendimui abiejose konkuruojančiose bylose priimti reikia išspręsti tą patį preliminarų klausimą, arba kai vienoje iš šių bylų buvo pareikštas alternatyvus reikalavimas pripažinti teisinį santykį, kuris kitoje byloje svarbus kaip preliminarus klausimas.

63. Norėčiau patikslinti, jog nagrinėjamu atveju klausimas kyla tik dėl pirmosios reikalavimų, pareikštų Italijos teisme, į kurį kreiptasi pirmiausia, dalies ir reikalavimų, pareikštų Vokietijos teisme, į kurį kreiptasi vėliau, derinio.

58 — Žr., be kita ko, šio reglamento 10 ir 15 konstatuojamąsias dalis, taip pat minėtą Sprendimą *Drouot assurances* (17 punktą).

59 — Norėčiau pabrėžti, jog M. Weber tvirtina, kad pirmasis prejudicinis klausimas visiškai nesvarbus, taikant Reglamento (EB) Nr. 44/2001 27 straipsnį šiuo konkrečiu atveju.

64. Be to, norėčiau pabrėžti, jog į šį klausimą atsakyti nereikėtų, jei, kaip siūlau, būtų neigiamai atsakyta į pirmąjį klausimą, nes, turint omenyje, kad minėtame 27 straipsnyje įtvirtintos sąlygos yra aiškiai kumuliatyvios, jei bent viena iš jų netenkinama, šiame straipsnyje įtvirtinta *lis pendens* taisyklė nėra taikytina atitinkamomis aplinkybėmis. Mano nuomone, pagrindo ir dalyko tapatumas negali būti vertinamas atsiiribojant nuo klausimo dėl šalių tapatumo. Pagrindas ir dalykas yra susiję su objektyviaja ir reikalavimų, ir būsimo teismo sprendimo *res judicata* galios apimtimi. Ši objektyvioji apimtis negali peržengti subjektyviosios bylų dėl teisinių ginčų, patenkančių į Reglamento (EB) Nr. 44/2001 taikymo sritį, apimties⁶⁰.

65. Todėl, tik siekdamas pateikti visapusišką vertinimą, pirmiausia norėčiau pažymėti, jog minėtame Sprendime *Gubisch Maschinenfabrik*⁶¹ Teisingumo Teismas yra nusprendęs, kad, „nors [Bruselio konvencijos] 21 straipsnio [kuris atitinka Reglamento (EB) Nr. 44/2001 27 straipsnį] versijoje vokiečių kalba nedaromas aiškus skirtumas tarp sąvokų „dalykas“ ir „pagrindas“, ją reikia suprasti taip pat kaip ir kitas kalbines versijas, kuriose toks skirtumas daromas“⁶². Taigi, neatsižvelgdamas į šioje byloje pateikto antrojo klausimo formuluotę, manau, jog, atsakant į jį, reikėtų aptarti ne tik dalyko, bet ir dėl pagrindo sąvoką.

66. Noriu priminti, jog Teisingumo Teismo praktikoje įtvirtinta, jog „pagrindas“ „reiškia faktines aplinkybes ir teisės normą, kuriomis grindžiamas ieškinys“, o „dalykas“ „yra ieškinio tikslas“⁶³, t. y. siekiamas bylos rezultatas. Be to, vadovaudamasis šiuo į tikslą nukreiptu požiūriu, Teisingumo Teismas jau yra nusprendęs, kad dalyko tapatumas neapsiriboja vien tais atvejais, kai abiejose konkuruojančiose bylose pareikšti reikalavimai suformuluoti vienodai⁶⁴. Jis taip pat yra pabrėžęs, jog, norint patikrinti, ar abiejų ieškinių dalykas yra tas pats, reikia atsižvelgti tik į ieškovų reikalavimus kiekvienoje iš bylų, neatsižvelgiant į atsakovo pateiktus gynybos argumentus⁶⁵.

67. Kiek tai susiję su konkrečiai šioje byloje iškilusiais klausimais, pirmiausia norėčiau pažymėti, jog aplinkybė, kad abiejose vienu metu nagrinėjamos bylose reikia išspręsti tą patį preliminarų klausimą, mano nuomone, nėra esminė, sprendžiant dėl šių bylų pagrindo ir dalyko tapatumo⁶⁶. Manau, jog, vertinant pagrindo ir dalyko tapatumą, pirmiausia reikia atsižvelgti į potencialias teismo, į kurį kreiptasi pirmiausia, priimtino sprendimo pasekmes. Vadinasi, reikia kelti klausimą, ar atsakovas pirmojoje byloje dar galėtų ką nors laimėti antrojoje byloje po to, kai jis laimėjo ar pralaimėjo pirmąją bylą. Kitaip sakant, reikia atsižvelgti į siekiamą teisinį rezultatą ir į pagrindą, kuriuo remiantis sprendimas, priimtas pirmojoje byloje, turėtų objektyvią *res judicata* galią teisme, į kurį kreiptasi vėliau.

68. Pakanka konstatuoti, kad iš principo dėl klausimo pripažinimo „preliminariu“ atitinkami teisiniai santykiai turėtų nepatekti į ieškinio dalyko sąvokos, kaip tai suprantama pagal Reglamento (EB) Nr. 44/2001 27 straipsnį, taikymo sritį, nes byloje negali būti siekiama vien gauti atsakymą į tokį klausimą, kurį teismas turėtų išspręsti pirmiausia, kad paskui galėtų atmesti arba patenkinti ieškovo reikalavimus. Ši išvada teisinga, neatsižvelgiant į tai, ar preliminarus klausimas kitoje byloje taip pat yra preliminarus prašymas, ar jis formuluojamas kaip alternatyvus reikalavimas.

60 — Kitaip sakant, būtų nelogiška klausti, ar ieškinio, kurį ieškovas A pareiškia atsakovui B, dalykas ir pagrindas sutampa su ieškinio, kurį ieškovas C pareiškia atsakovui D, dalyku ir pagrindu, kad būtų taikomas minėto reglamento 27 straipsnis.

61 — Žr. minėto sprendimo 14 punktą.

62 — Priešingai nei, be kita ko, versija prancūzų k., kurioje aiškiai daromas skirtumas tarp ieškinių dalyko ir pagrindo, versija vokiečių k. („Klagen wegen desselben Anspruchs“) gali būti verčiama kaip „ieškiniai grindžiami tais pačiais reikalavimais“. Norėčiau patikslinti, jog tai nėra vienintelis atvejis, kadangi ir versijoje anglų k. šis skirtumas nėra daromas („proceedings involving the same cause of action“). Plačiau apie tai žr. minėtą U. Magnus ir P. Mankowski, 502 ir paskesni puslapiai.

63 — Minėtas Sprendimas *Tatry* (39 ir 41 punktai) ir 2004 m. spalio 14 d. Sprendimas *Mærsk Olie & Gas* (C-39/02, Rink. p. I-9657, 35 ir 38 punktai).

64 — Minėtas Sprendimas *Gubisch Maschinenfabrik* (15 ir paskesni punktai). Teisingumo Teismas yra nusprendęs, jog, kadangi vienoje valstybėje narėje pareikštu ieškiniu dėl sutarties įvykdymo siekiama užtikrinti jos veiksmingumą, o kitoje valstybėje narėje pareikštu ieškiniu dėl tos pačios sutarties nuginkijimo ir nutraukimo – kaip tik paneigti jos veiksmingumą ir privalomumą, sutarties privalomumas buvo dviejų konkuruojančių bylų „centre“, o antrąją netgi galima vertinti tik kaip gynybos priemonę pirmosios atžvilgiu.

65 — 2003 m. gegužės 8 d. Sprendimas *Gantner Electronic* (C-111/01, Rink. p. I-4207, 32 punktas).

66 — Pavyzdžiui, gali reikėti išspręsti tą patį preliminarų klausimą dėl įgaliotinių suteiktos atstovavimo teisės apimties, nagrinėjant bylas dėl atskirų pirkimo–pardavimo sutarčių.

69. Šiuo klausimu norėčiau priminti, kad nagrinėjamu atveju Italijos teisme pareikštu ieškiniu iš esmės siekiama konstatavimo, jog I. Weber pasinaudojimas jos pirmumo teise pirkti yra negaliojantis ir neveiksmingas dėl to, kad ji nesutiko su visomis bendrovės Z. GbR ir M. Weber pasirašytos sutarties sąlygomis, konkrečiai – su M. Weber teise atsisakyti sutarties. Be to, bendrovė Z. GbR papildomai prašė pripažinti, kad I. Weber yra saistoma sąlygų, dėl kurių ši bendrovė ir M. Weber sutarė, įskaitant ir minėtą teisę atsisakyti sutarties. Ieškiniu, kuris pareikštas Vokietijos teisme, prašoma įpareigoti M. Weber sutikti, kad I. Weber į žemės kadastrą būtų įrašyta kaip M. Weber turimų keturių dešimtųjų nekilnojamojo turto, kuris yra bendroji nuosavybė, dalies savininkė.

70. Taigi, vertinant visiškai formaliai, šių dviejų ieškinių dalykas nėra tas pats ir nesuderinamų sprendimų pavojus neyla. Vis dėlto Italijoje pareikšto ieškinio papildomas reikalavimas iš dalies sutampa su ieškiniu, pareikšto Vokietijoje, pagrindu, kiek tai susiję su atsakymu į klausimą, ar sutarties sąlyga, pagal kurią M. Weber suteikta teisė atsisakyti sutarties, galima remtis prieš I. Weber. Todėl, pritardamas Komisijai, manyčiau, kad šių dviejų ieškinių dalyko tapatumo laipsnis gali būti laikomas pakankamu, remiantis kriterijais, išplėtotais minėtoje Teisingumo Teismo praktikoje, pagal kurią leidžiama atsižvelgti į klausimus, kurie yra konkuruojančių bylų „centre“⁶⁷, t. y. šiuo atveju į klausimą dėl naudojimosi pirmumo teise veiksmingumo.

71. Kiek tai susiję su pagrindu, mano nuomone, abiejose bylose faktai iš tikrųjų sutampa, tačiau reikalavimai, kaip tą nurodo ir Vokietijos vyriausybė, grindžiami skirtingais teisės aktais. Bendrovės Z. GbR ieškinys, pareikštas Italijos teisme, buvo grindžiamas šios bendrovės ir M. Weber 2009 m. spalio 28 d. sudaryta sutartimi, o I. Weber ieškinys, pareikštas Vokietijos teisme, grindžiamas I. Weber ir M. Weber susitarimu, sudarytu po to, kai pirmoji pasinaudojo savo pirmumo teise. Norėčiau pažymėti, jog, nors prašyme priimti prejudicinį sprendimą teisės normos, kuriomis grindžiami bendrovės Z. GbR reikalavimai, pareikšti Italijos teisme, nėra nurodytos⁶⁸, atrodo, jog šie reikalavimai suformuluoti kaip susiję su sutartiniais teisiniais santykiais. Savo ruožtu Vokietijos teismo nagrinėjamoje byloje kilęs ginčas grindžiamas BGB 464 straipsniu⁶⁹ ir yra susijęs su daiktine pirmumo teise. Atsižvelgiant į Teisingumo Teismo pateiktą sąvokos „pagrindas“ išaiškinimą⁷⁰, pagal kurį jis apima ir faktines aplinkybes, ir teisės normas, kuriomis grindžiamas ieškinys, man atrodo, jog šių dviejų ieškinių pagrindas nesutampa, kadangi antrojoje byloje nagrinėjamas teisės aktas nėra susijęs su sutartimi, kuria remiamasi pirmojoje byloje, ir teisės normos, kuriomis remiamasi šiose bylose, mano nuomone, nėra tos pačios.

72. Galiausiai noriu pabrėžti, kad, jei Reglamento (EB) Nr. 44/2001 27 straipsnio materialinė taikymo sritis būtų suprantama pernelyg plačiai, tai galėtų apsunkinti jo atribojimą nuo minėto reglamento 28 straipsnio ir net paneigti pastarosios nuostatos, kuri papildoma pirmąją tais atvejais, kai nagrinėjamos bylos yra ne taip tiesiogiai susijusios⁷¹, *effet utile*. Šių dviejų nuostatų atskyrimą aptarsiu pateikdamas atsakymą į šeštąją prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo klausimą.

73. Dėl šių priežasčių papildomai siūlau į antrąjį prejudicinį klausimą atsakyti neigiamai.

67 — Žr. šios išvados 64 išnašą.

68 — *Tribunale ordinario di Milano* 2013 m. gegužės 23 d. priimtame sprendime (pridėtas prie šios bylos) tame teisme pareikštų reikalavimų teisinis pagrindas taip pat nenurodytas.

69 — Nuostata, nurodyta šios išvados 14 išnašoje.

70 — Minėtas Sprendimas *Tatry* (39 punktas). Be kita ko, minėtame Sprendime *Gubisch Maschinenfabrik* Teisingumo Teismas pripažino, jog dviejų konkuruojančių bylų pagrindas buvo tas pats, nes jos abi buvo grindžiamos „tuo pačiu sutartiniu santykiu“ (žr. 15 punktą).

71 — Dėl Briuselio konvencijos 21 ir 22 straipsnių santykio žr. H. Boularbah „La notion de ‘mêmes parties’, condition de la litispendance communautaire“, *Journal des tribunaux*, Nr. 37, 1998, 774 ir paskesni puslapiai, visų pirma – p. 776.

2. *Dėl duomenų, kuriuos turi išnagrinėti teismas, į kurį kreiptasi vėliau, taikydamas Reglamento (EB) Nr. 44/2001 27 straipsnio 1 dalį*

74. Penktasis prejudicinis klausimas ir aštuntojo prejudicinio klausimo pirma dalis susiję su konstatuotos *lis pendens* pasekmėmis, konkrečiai – su aplinkybėmis, į kurias turi atsižvelgti teismas, į kurį kreiptasi vėliau, priimdamas sprendimą sustabdyti bylos nagrinėjimą pagal Reglamento (EB) Nr. 44/2001 27 straipsnio 1 dalį. Šiais klausimais atitinkamai siekiama išsiaiškinti, ar teismas, į kurį kreiptasi vėliau, prieš priimdamas sprendimą sustabdyti bylos nagrinėjimą pagal Reglamento (EB) Nr. 44/2001 27 straipsnio 1 dalį, turi, viena vertus, išnagrinėti šalies kaltinimą, kad kita šalis, pirmiausia kreipdamasi į kitos valstybės narės teismą, piktnaudžiavo teise, ir, jei taip, nustatyti iš to kylančias pasekmes (a) ir, kita vertus, atsižvelgti į vėliau ieškinį pareiškusio ieškovo teisę reikalauti teisminės gynybos (b).

75. Norėčiau pabrėžti, jog į šiuos du klausimus atsakyti nereikėtų, jei, atsakydamas į ankstesnius prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikuso teismo klausimus, Teisingumo Teismas, kaip siūlau, nuspręstų kad tokiomis aplinkybėmis, kaip nagrinėjamos šioje byloje, minėtas 27 straipsnis netaikomas.

a) Dėl ieškovo, kuris pirmiausia kreipėsi į kitos valstybės narės teismą, piktnaudžiavimo teise pareikšti ieškinį (penktasis klausimas)

76. Pirmiausia norėčiau pažymėti, jog manau, kad penktasis prejudicinis klausimas yra hipotetinis. Jis susijęs su situacija, kai ieškovas, reikšdamas ieškinį teisme, į kurį kreiptasi vėliau, prašytų pripažinti, kad priešingos šalies (kaip formuluojama šiame klausime – kitos šalies) ankstesnis kreipimasis į kitą teismą yra piktnaudžiavimas teise, dar prieš pastarajam teismui priimant sprendimą dėl savo jurisdikcijos.

77. Tačiau, kaip prieštaraudama nurodo M. Weber, Italijoje lygiagrečiai nagrinėjamą ieškinį pareiškė ne ji, o bendrovė Z. *GbR*, kuri nėra prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikuso teismo nagrinėjamos bylos šalis, nes joje nagrinėjamas I. Weber ir M. Weber ginčas. Remiantis nusistovėjusia Teisingumo Teismo praktika⁷², kadangi atsakymas, kurį Teisingumo Teismas galėtų pateikti į šį klausimą, akivaizdžiai nesvarbus pagrindinei bylai išspręsti⁷³ ir todėl būtų nenaudingas prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui šiam priimant sprendimą dėl bylos nagrinėjimo sustabdymo pagal Reglamento (EB) Nr. 44/2001 27 straipsnį, manau, kad šis klausimas nepriimtinas.

78. Vis dėlto tam atvejui, jei Teisingumo Teismas nuspręstų, jog į šį klausimą atsakyti reikia, papildomai pateiksiu tokius samprotavimus.

79. Siekiant teigiamo atsakymo į šį klausimą⁷⁴ galima pažymėti, jog jurisdikcijos pirmenybės taisyklė, paremta tik chronologine kreipimosi į atitinkamus teismus tvarka, kaip numatyta Reglamento (EB) Nr. 44/2001 27 straipsnyje, lemia šalies, kuri pasirodė esanti greičiausia kreipdamasi į tam tikros valstybės narės teismą, privilegijavimą. Tačiau, kaip gerai žinoma, egzistuoja torpedinių ieškinių

72 — Žr., be kita ko, 2012 m. balandžio 24 d. Sprendimą *Kamberaj* (C-571/10, 41 punktą ir jame nurodyta teismo praktiką).

73 — Norėčiau pabrėžti, jog Šveicarijos vyriausybė taip pat nurodė, jog prašyme priimti prejudicinį sprendimą nėra jokios informacijos, kuria remiantis būtų galima nustatyti, ar ir kiek šioje byloje egzistuoja piktnaudžiavimas teise pareikšti ieškinį.

74 — Šiai pozicijai, kad nuo minėto 27 straipsnyje įtvirtintos bylos nagrinėjimo sustabdymo taisyklės galima nukrypti tais atvejais, kai iš bylos faktinių aplinkybių matyti, jog šalis, remdamasi šia nuostata, piktnaudžiauja, pagrįsti Šveicarijos vyriausybės nurodo, kad Šveicarijos *Bundesgericht* (Šveicarijos federalinis teismas) yra priėmęs atitinkamą sprendimą (2007 m. liepos 6 d. Sprendimas 4A_143/2007, E) dėl analogiškos 1988 m. rugsėjo 16 d. Lugane pasirašytos Konvencijos dėl jurisdikcijos ir teismo sprendimų civilinėse ir komercinėse bylose vykdymo (OL L 319, p. 9) nuostatos.

pavojus, kuriuos pareiškdamos nesąžiningos šalys greičiausiai pasinaudoja savo teise pareikšti ieškinį, turėdamos vienintelį tikslą – apeiti įprastai taikomas, be kita ko – atsakovo gyvenamosios vietos teismų, jurisdikcijos taisykles arba vien siekdamos bylos vilkinimo⁷⁵. I. Weber tvirtina, jog taip yra ir šios bylos atveju⁷⁶.

80. Vis dėlto sutinku su Komisija, kad ieškovo, kuris pirmiausia kreipėsi į kitos valstybės narės teismą, tariamas piktnaudžiavimas teise pareikšti ieškinį negali būti laikomas aplinkybe, į kurią turi, ar net privalo, atsižvelgti teismas, į kurį kreiptasi vėliau, kai susiklosto *lis pendens* situacija, kaip tai suprantama pagal Reglamento (EB) Nr. 44/2001 27 straipsnį.

81. Kiek tai konkrečiai susiję su teiginiais dėl tariamų pirmojo ieškovo veiksmų siekiant vilkinti procesą, Teisingumo Teismas jau yra nusprendęs, kad su Briuselio konvencijos tekstu, struktūra ir tikslu būtų nesuderinamas toks šios konvencijos 21 straipsnio (kuris atitinka Reglamento (EB) Nr. 44/2001 27 straipsnį) aiškinimas, pagal kurį šis straipsnis turėtų būtų netaikomas tais atvejais, kai teismas, į kurį kreiptasi anksčiau, yra susitariančiojoje valstybėje (ar valstybėje narėje), kurios teismuose bylų nagrinėjimas įprastai užtunka pernelyg ilgai⁷⁷.

82. Šis griežtas aiškinimas, mano nuomone, galėtų būti apibendrintas taip, kad apimtų ir kaltinimą dėl piktnaudžiavimo teise pareikšti pirmąjį ieškinį, atsižvelgiant į aptariamo 27 straipsnio tekstą⁷⁸, kuriame įtvirtinti tik reikalavimai, susiję su pagrindo, objekto ir šalių tapatumo tikrinimu, ir į valstybių narių tarpusavio pasitikėjimo dėl teisinių sistemų atitikimo principą, kuris pagrindžia šią nuostatą⁷⁹. Minėto tikrinimo privalumas yra tai, kad jis yra objektyvios prigimties, o ne susijęs su kazuistiniu vertinimu.

83. Taigi, pateikiu papildomą atsakymą: į penktąjį klausimą būtų galima atsakyti taip, jog, taikydamas Reglamento (EB) Nr. 44/2001 27 straipsnio 1 dalį, teismas, į kurį kreiptasi vėliau, negali būti įpareigotas nagrinėti ieškovo kaltinimo, kad priešinga šalis, pirmiausia kreipdamasi į kitos valstybės narės teismą, piktnaudžiavo teise.

b) Dėl ieškovo, kuris ieškinį pareiškė po to, kai buvo kreiptasi į pirmąjį teismą, teisės į teisminę gynybą (pirma aštuntojo klausimo dalis)

84. Pirma aštuntojo klausimo dalimi iš esmės klausiama, ar Reglamento (EB) Nr. 44/2001 27 straipsnis turi būti aiškinamas taip, kad teismas, į kurį kreiptasi vėliau, turėdamas taikyti šį straipsnį, privalo atsižvelgti ne tik į tikslą išvengti nesuderinamų ar vienas kitam prieštaraujančių sprendimų⁸⁰, bet ir į ieškovo, kuris į jį kreipėsi po to, kai buvo kreiptasi į pirmąjį teismą, „teisę į teisminę gynybą“ ar „teisę kreiptis į teismą“⁸¹.

85. Mano nuomone, atsakant į šį klausimą reikėtų apsiriboti minėto 27 straipsnio 1 dalies išaiškinimu, nors pačiame klausime tai nepatikslinga. Ši byla susijusi su bylos nagrinėjimo sustabdymu teisme, į kurį kreiptasi vėliau, kol bus nustatyta teismo, į kurį kreiptasi pirmiausia, jurisdikcija⁸², o to paties straipsnio 2 dalis susijusi su jurisdikcijos atsisakymu, kai minėta jurisdikcija jau nustatyta.

75 — Dėl tokios procesinės taktikos pavojaus žr. minėtą U. Magnus ir P. Mankowski, 483 ir paskesnius puslapius, 17 ir 18 punktus.

76 — Ji teigia, kad bendrovė Z. GbR pareiškė ieškinį Italijos teisme dėl to, jog šioje valstybėje narėje bylinėjimasis trunka ilgai, taip siekdama sutrukdyti jai teisėtai įsigyti M. Weber priklausantią Vokietijoje esančio nekilnojamojo turto dalį ir atgrasyti ją nuo gynybos, visų pirma atsižvelgiant į jos solidų amžių. Ji tvirtina, kad prieš pat pareiškiant šį ieškinį Italijoje M. Weber, kuri, kaip ir ji pati, yra atsakovė Italijos teismo nagrinėjamoje byloje, persikėlė į Milaną, kur yra jos sūnaus, kuris yra vienas iš bendrovės Z. GbR vadovų, advokatų kontora.

77 — Minėtas Sprendimas *Gasser* (70 ir 73 punktai).

78 — Ten pat, 71 punktą.

79 — Ten pat, 72 punktą.

80 — Tai yra pagrindinis šio straipsnio tikslas (žr. šios išvados 42 punktą).

81 — Pastaroji frazė vartojama sprendimo dėl prašymo pateikti prejudicinį sprendimą motyvuose, susijusiuose su minėtu klausimu.

82 — Žr. šios išvados 15 punktą.

86. Norėčiau pabrėžti, kad prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas mano, jog dėl teisės kreiptis į teismą apsaugos neturėtų būti leidžiama nukrypti nuo taisyklės, taikomos *lis pendens* situacijoje. Jis teigia, jog tai prieštarautų principui, kuriuo grindžiamas Reglamentas (EB) Nr. 44/2001⁸³ ir pagal kurį visose valstybėse narėse turi būti užtikrinta lygiavertė šalių apsauga⁸⁴, nebent esama ypatingų aplinkybių⁸⁵, o jų nagrinėjamu atveju nėra.

87. Mano nuomone, leidimas valstybės narės teismui *in concreto* atsižvelgti į ieškovo teisę kreiptis į teismą savaime būtų suderinamas su teise į veiksmingą teisminę gynybą⁸⁶, užtikrinama EŽTK 6 ir 13 straipsniuose ir Chartijos 47 straipsnio pirmoje ir antroje pastraipose⁸⁷. Norėčiau pabrėžti, kad Teisingumo Teismas jau yra nusprendęs, jog pagrindinės teisės, kaip antai teisė į „veiksmingą pažeistų teisių gynybą teisme“ ir teisė „į teisingą bylos išnagrinėjimą nepriklausomame teisme“, kaip tai suprantama pagal šį Chartijos straipsnį, turi būti saugomos ir situacijose, patenkančiose į Reglamento (EB) Nr. 44/2001 taikymo sritį⁸⁸.

88. Vis dėlto manau, jog, net jei Reglamento (EB) Nr. 44/2001 27 straipsnio 1 dalis būtų aiškinama remiantis Chartija, šio straipsnio taikymo sritis neturėtų pasikeisti. Iš tiesų šiame straipsnyje įtvirtinta nuostata yra išimtinai techninio pobūdžio⁸⁹ ir jos taikymas, mano nuomone, neturėtų kelti jokių problemų dėl Chartijos 47 straipsnio, nes, kiek tai susiję su valstybių narių teisės sistemomis, daroma prielaida, kad ginčo, nagrinėjamo teisme, į kurį kreiptasi vėliau, šalių teisė kreiptis į teismą ir teisė į teisingą bylos išnagrinėjimą užtikrinama teisme, į kurį kreiptasi pirmiausia.

89. Kaip pažymi Komisija, tais atvejais, kai tenkinamos sąlygos, kurių baigtinis sąrašas įtvirtintas minėtame straipsnyje, teismas, į kurį kreiptasi vėliau, privalo – net ir *ex officio* – sustabdyti bylos nagrinėjimą ir negali atsižvelgti į jokias kitas aplinkybes, kaip antai į ieškovo teisės kreiptis į teismą veiksmingumą. Šiuo atveju teismas neturi jokios diskrecijos, priešingai nei tuo atveju, kai diskrecija jam suteikiama pagal šio reglamento 28 straipsnio 1 dalį.

90. Dėl šių priežasčių, pateikdamas papildomą atsakymą, į aštuntojo klausimo pirmą dalį siūlau atsakyti neigiamai.

83 — Žr., be kita ko, aptariamo reglamento 16 konstatuojamąją dalį.

84 — Jis patikslina, jog šis principas tenkinamas net ir tais atvejais, kai iš tikrųjų egzistuoja skirtumų tarp valstybių narių, kas buvo žinoma jau priimant Reglamentą (EB) Nr. 44/2001 ir tebėra reikšminga.

85 — Jis nurodo ekstremalias situacijas, kuriomis teismo, į kreiptasi pirmiausia, veikla būtų sustabdyta, pavyzdžiui, dėl ginkluotų konfliktų ar gaivalinių nelaimių, kurių pasekmės būtų juntamos kurį laiką ir trukdytų vykdyti teisingumą.

86 — Dėl šios sąvokos žr., be kita ko, S. Prechal ir R. Widdershoven „Redefining the Relationship between ‘Rewe-effectiveness’ and Effective Judicial Protection“, *Review of European Administrative Law*, 4 t., Nr. 2, 2011, p. 31.

87 — Žr. šios išvados 55 punktą. Mano nuomone, šiuo atveju ypač svarbūs du minėtos teisės aspektai: viena vertus, *lis pendens* situacija galėtų lemti ieškovo, kuris į teismą kreipėsi vėliau, teisės kreiptis į teismus ribojimą ir, kita vertus, užsitęsęs bylos, kuri iškelta pirmiausia, nagrinėjimas galėtų pažeisti teisę į teisingą bylos išnagrinėjimą.

88 — Dėl teisės į gynybą užtikrinimo žr. 2012 m. kovo 15 d. Sprendimą *G* (C-292/10, 47 ir paskesni punktai). Taip pat pagal analogiją dėl 2003 m. lapkričio 27 d. Tarybos reglamento (EB) Nr. 2201/2003 dėl jurisdikcijos ir teismo sprendimų, susijusių su santuoka ir tėvų pareigomis, pripažinimo bei vykdymo, panaikinancio Reglamentą (EB) Nr. 1347/2000 (OL L 338, 2003, p. 1; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 19 sk., 6 t., p. 243), žr. 2010 m. gruodžio 22 d. Sprendimą *Aguirre Zarraga* (C-491/10 PPU, Rink. p. I-14247, 59 ir paskesni punktai), kuriame Teisingumo Teismas pabrėžė, jog šiuo reglamentu įtvirtinta vienos valstybės narės teismo priimto sprendimo pripažinimo ir vykdymo sistema grindžiama valstybių narių abipusio pasitikėjimo principu, kad jų nacionalinės teisės sistemos gali užtikrinti lygiavertę ir veiksmingą teisių, pripažįstamų Europos Sąjungos lygiu, visų pirma Chartijoje, apsaugą.

89 — Reglamento (EB) Nr. 44/2001 27 straipsnyje reglamentuojamas tik valstybių narių teismų, kuriuose pareikšti konkuruojantys ieškiniai, jurisdikcijos paskirstymas. Pagal analogiją žr. minėtą Sprendimą *Gasser*, kuriame, atsakydamas į klausimą dėl Briuselio konvencijos 21 straipsnio (kuris atitinka aptariamą 27 straipsnį) išaiškinimo, be kita ko, atsižvelgiant į EŽTK 6 straipsnį, Teisingumo Teismas akcentavo šios konvencijos struktūrą ir tikslą (59 ir paskesni punktai), taip pat susitariančiųjų valstybių tarpusavio pasitikėjimą jų teisinėmis sistemomis ir teisminėmis institucijomis (70 ir paskesni punktai). Taip pat žr. minėtą U. Magnus ir P. Mankowski, 487 ir paskesni puslapiai.

C – Dėl Reglamento (EB) Nr. 44/2001 28 straipsnio 1 dalies išaiškinimo

91. Trys prejudiciniai klausimai dėl Reglamento (EB) Nr. 44/2001 28 straipsnio 1 dalies⁹⁰ bus pergrupuoti taip, kad būtų galima pirmiausia išnagrinėti klausimą, ar ši nuostata taikoma, tik jei nėra tenkinamos sąlygos, kuriomis taikomas šio reglamento 27 straipsnis (1), o tada – į kokias aplinkybes gali atsižvelgti teismas, į kurį kreiptasi vėliau, naudodamasis savo diskrecija priimti sprendimą dėl bylos nagrinėjimo sustabdymo, kuri susijusių ieškinių atveju jam suteikta pagal minėtą 28 straipsnį (2).

1. Dėl Reglamento (EB) Nr. 44/2001 27 straipsnio 1 dalies ir 28 straipsnio 2 dalies santykio (šeštasis klausimas)

92. Šeštuoju klausimu iš esmės siekiama išsiaiškinti, ar teismas, į kurį kreiptasi vėliau, prieš taikydamas Reglamento (EB) Nr. 44/2001 28 straipsnio 1 dalį, skirtą bylos nagrinėjimui sustabdyti susijusių ieškinių atveju, turi įsitikinti, kad to paties reglamento 27 straipsnio 1 dalis dėl bylos nagrinėjimo sustabdymo *lis pendens* situacijoje nėra taikytina jo nagrinėjamai bylai, ar vis dėlto jis iš karto gali nuspręsti taikyti 28 straipsnį, nenagrinėdamas klausimo dėl 27 straipsnio taikymo⁹¹.

93. Mano nuomone, atsakyti į šį šeštąjį klausimą reikėtų tik tada, jei, kitaip nei siūlau, Teisingumo Teismas į pirmus keturis prejudicinius klausimus atsakytų taip, kad Reglamento (EB) Nr. 44/2001 27 straipsnio nuostatos turėtų būti taikomos šioje byloje dėl to, kad egzistuoja dalyko, pagrindo ir šalių tapatumas, ir nepaisant to, jog teismas, į kurį kreiptasi vėliau, galbūt turi išimtinę jurisdikciją, ir kad dėl šios priežasties gali kilti šių nuostatų ir nagrinėjamo reglamento 28 straipsnyje įtvirtintų nuostatų konkurencija.

94. Manau, jog reikia apibrėžti loginį, ar net hierarchinį, šių nuostatų santykį ir, atsižvelgiant į šių straipsnių skirtumus, suteikti pirmenybę 27 straipsnio taikymui, palyginti su 28 straipsnio taikymu⁹².

95. Pirma, tikslai, kurių siekiama šiais straipsniais, siek tiek skiriasi. Žinoma, abiejuose straipsniuose įtvirtintomis taisyklėmis siekiama kiek įmanoma išvengti to, kad skirtingų valstybių narių teismai priimtų nesuderinamus sprendimus dėl tų pačių ginčų⁹³. Vis dėlto iš Teisingumo Teismo praktikos matyti, jog teismų sprendimų nesuderinamumo kriterijus pagal Reglamento (EB) Nr. 44/2001 28 straipsnį⁹⁴ suprantamas lanksčiau nei pagal to paties reglamento 27 straipsnį, nes pirmasis skirtas paprasčiausiai geresniam skirtingų valstybių narių teismų veiklos koordinavimui skatinti⁹⁵.

90 — T. y. šeštasis, septintasis ir aštuntasis prejudiciniai klausimai.

91 — I. Weber nurodo, jog šis klausimas kyla dėl to, kad *Landgericht München I* du kartus nusprendė sustabdyti bylos nagrinėjimą – pirmiausia pagal minėto 27 straipsnio 1 dalį, vėliau pagal minėto 28 straipsnio 1 ir 3 dalis, nors patikslinama, kad tokio pataisymo iniciatorius buvo *Oberlandesgericht München*.

92 — Šiuo klausimu I. Weber ir Šveicarijos vyriausybė daro nuorodą į 28 straipsnio aiškinimą Vokietijos (T. Rauscher ir S. „Leible Europäisches Zivilprozeß- und Kollisionsrecht EuZPR/EuIPR, Kommentar, Brüssel I-VO, LugÜbk 2007“, Miunchenas, Sellier, 2011; R. Hüfttege (H. Thomas ir H. Putzo (leid.)) „Zivilprozessordnung, Kommentar“ 32-asis leidimas, Miunchenas, Beck, 2011) ir Šveicarijos (A. Bucher „Loi sur le droit international privé/Convention de Lugano“, Bazelis, Helbing Lichtenhahn, 2011; R. Mabillard (C. Oetiker ir T. Weibel (leid.)) „Lugano Übereinkommen“, Bazelis, Helbing Lichtenhahn, 2011) teisės doktrinoje.

93 — Žr. P. Jenard ataskaitos, nurodytos šios išvados 29 išnašoje, 13 puslapį dėl tokių pačių Briuselio konvencijos nuostatų, taip pat Reglamento (EB) Nr. 44/2001 15 konstatuojamąją dalį.

94 — Minėtame Sprendime *Tatry* (53 punktas) dėl Briuselio konvencijos 22 straipsnio Teisingumo Teismas nusprendė, kad „sąvoka [susiję ieškiniai] turi būti aiškinama plačiai, kaip apimanti visus atvejus, kai kyla sprendimų prieštaravimo rizika, net jei teismų sprendimai gali būti vykdomi atskirai ir jų teisinės pasekmės viena kitos nepanaikina“. Taip pat žr. 2006 m. liepos 13 d. Sprendimą *Roche Nederland ir kt.* (C-539/03, Rink. p. I-6535, 22 punktas).

95 — Minėtas Sprendimas *Tatry* (55 punktas) ir generalinio advokato G. Tesaro išvada toje byloje (28 punktas).

96. Antra, skiriasi šių nuostatų taikymo taisyklės. Kad būtų taikomas 27 straipsnis, turi būti tenkinamos visos jame įtvirtintos sąlygos dėl tapatumo, o 28 straipsnio taikymo sąlygos nėra tokios griežtos. Todėl, net jei viena iš sąlygų, kuriomis konstatuojama *lis pendens* situacija pagal 27 straipsnį, nebūtų tenkinama, dvi pakankamai susijusios bylos galėtų patekti į nuostatų dėl susijusių ieškinių taikymo sritį su sąlyga, kad būtų tenkinami kiti 28 straipsnio 3 dalyje įtvirtinti kriterijai⁹⁶.

97. Trečia, pasekmės, kurias lemia atitinkamai Reglamento (EB) Nr. 44/2001 27 straipsnio 1 dalis ir 28 straipsnio 1 dalis, nepaisant to, jog abi šios dalys susijusios su bylos nagrinėjimo sustabdymu, stipriai skiriasi⁹⁷. Susijusių ieškinių atveju teismas, į kurį kreiptasi vėliau, turi diskreciją⁹⁸, t. y. gali nekelti klausimo dėl ieškinių sąsajos *ex officio* ir nestabdyti bylos nagrinėjimo, o tai netaikoma *lis pendens* situacijoje, kuriai esant teismas privalo sustabdyti bylos nagrinėjimą, net jei nėra viena iš bylos šalių nesiremia *lis pendens* grindžiamu prieštaravimu.

98. Galiausiai norėčiau pabrėžti, jog minėtame Sprendime *Tatry* Teisingumo Teismas patvirtino, kad jam užduotas klausimas dėl Briuselio konvencijos 22 straipsnio (kuris atitinka Reglamento (EB) Nr. 44/2001 28 straipsnį) taikymo srities „akivaizdžiai kyla tik tais atvejais, kai netenkinamos konvencijos 21 straipsnio [kuris atitinka aptariamo reglamento 27 straipsnį] taikymo sąlygos“⁹⁹. Iš to darau išvadą, jog tarp šių nuostatų yra subordinacijos santykis – 28 straipsnis taikomas, tik jei netaikytinas 27 straipsnis¹⁰⁰.

99. Dėl šių priežasčių į šeštąjį klausimą siūlau atsakyti taip, kad, prieš taikydamas Reglamento (EB) Nr. 44/2001 28 straipsnio 1 dalį, teismas, į kurį kreiptasi vėliau, turi įsitikinti, kad jo nagrinėjamoje byloje nėra tenkinamos sąlygos, kuriomis taikoma šio reglamento 27 straipsnio 1 dalis.

100. Vis dėlto, atsižvelgdamas į šio klausimo formuluotę¹⁰¹, noriu patikslinti, jog, mano nuomone, nebūtina, kad teismas, į kurį kreiptasi vėliau, dėl Reglamento (EB) Nr. 44/2001 27 straipsnio netaikymo atitinkamoje byloje nuspręstų formaliai priimdamas atitinkamą teismo sprendimą. Pakanka, kad, prieš sustabdydamas bylos nagrinėjimą pagal šio reglamento 28 straipsnį, šis teismas sistemškai patikrintų, ar taikytinas 27 straipsnis.

2. Dėl duomenų, kuriuos turi išnagrinėti teismas, į kurį kreiptasi vėliau, taikydamas Reglamento (EB) Nr. 44/2001 28 straipsnio 1 dalį

101. Septintuoju klausimu ir antra aštuntojo klausimo dalimi Teisingumo Teismo iš esmės klausama, į kokius kriterijus gali atsižvelgti teismas, į kurį kreiptasi vėliau, naudodamasis jam pagal Reglamento (EB) Nr. 44/2001 28 straipsnio 1 dalį suteikta diskrecija sustabdyti bylos nagrinėjimą tais atvejais, kai kitame teisme jau yra pareikštas susijęs ieškinys. Viena iš šių klausimų nurodomi įvairūs su faktinėmis aplinkybėmis susiję elementai (a), o kitas klausimas susijęs su ieškovo, kuris kreipėsi į teismą vėliau, teise į teisminę gynybą (b).

96 — Nuostata, nurodyta šios išvados 5 išnašoje.

97 — Norėčiau priminti, jog nagrinėjamas prejudicinis klausimas neapima aptariamų straipsnių antrų dalių, kurios susijusios su teismo, į kurį kreiptasi vėliau, jurisdikcijos atsakymu.

98 — Šiuo klausimu žr. toliau pateikiamą atsakymą į septintąjį prejudicinį klausimą.

99 — 49 ir 50 punktai (išskirta mano).

100 — Remiantis L. Cadet, E. Jeuland ir S. Amrani-Mekki (leid.) „Droit processuel civil de l'Union européenne“, Paryžius, LexisNexis, 2011, 129 punktu, sąsaja yra „tam tikra nevisiška *lis pendens*“, turint omenyje, kad „sąlygos, kuriomis konstatuoti susiję ieškiniai, yra ne tokios griežtos, palyginti su *lis pendens* sąlygomis. Todėl tokios yra ir iš to kylančios pasekmės.“

101 — Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas nurodo būtinybę, kad teismas, į kurį kreiptasi vėliau, „būtų nusprendęs“.

a) Dėl nagrinėjamų bylų aplinkybių vertinimo, kai bylos nagrinėjimas sustabdomas dėl susijusių ieškinių (septintasis klausimas)

102. Septintuoju klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas siekia išsiaiškinti, ar, sprendžiamas dėl poreikio sustabdyti bylos nagrinėjimą tais atvejais, kai, remiantis Reglamento (EB) Nr. 44/2001 28 straipsnio 1 dalimi, ieškiniai yra susiję, teismas, į kurį kreiptasi vėliau, gali, bet ne privalo atsižvelgti į keturias šiame klausime išvardytas aplinkybes¹⁰².

103. Aptariamose 28 straipsnio 1 dalies formuluotė nepadedą atsakyti į šį klausimą. Komisija tvirtina, kad teisės aktų leidėjas tokio sąrašo įtvirtinti nenorėjo. Man atrodo, jog taip šiam teismui šiuo klausimu suteikiama diskrecija, tačiau su sąlyga, kad jis bet kuriuo atveju paisys šio reglamento 28 straipsnio tikslo – tinkamo teisingumo administravimo Sąjungoje tikslais vengti lygiagrečių procesų skirtingų valstybių narių teismuose ir dėl to galinčių atsirasti priešingų sprendimų¹⁰³.

104. Mano nuomone, teismui, į kurį kreiptasi vėliau, turėtų būti suteikta galimybė atsižvelgti į visas konkrečias aplinkybes, kurios leistų jam nuspręsti, ar būtų tinkama sustabdyti atitinkamos bylos nagrinėjimą¹⁰⁴. Čia negali būti kalbama apie tai, kad kuris nors iš vertinimo kriterijų galioja absoliučiai, neatsižvelgiant į konkretų kontekstą, nes aplinkybė, kuri galėtų būti svarbi vienoje byloje, nebūtinai tokia bus ir kitoje.

105. Norėčiau pridurti, kad prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas nepatikslinka, ar, jo nuomone, būtų galima atsižvelgti į kiekvieną iš aplinkybių, dėl kurių Teisingumo Teismo prašoma priimti sprendimą, atskirai, t. y. ar kiekvienos iš jų turėtų savaime pakakti. Vis dėlto, mano nuomone, nė viena iš jų, vertinama atskirai, negali būti lemiama. Veikiau reikėtų, kad teismas, į kurį kreiptasi vėliau, pasvertų visas aplinkybes, kurios nagrinėjamu atveju liudija bylos sustabdymo naudai arba nenaudai, ir rastų jų pusiausvyrą.

106. Kad ir ką Teisingumo Teismas nuspręstų dėl keturių septintajame klausime išvardytų kriterijų, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismo ten pateiktas sąrašas neturėtų būti laikomas baigtiniu. Yra daugybė kitų vertinimo kriterijų, į kuriuos gali būti verta atsižvelgti pagal Reglamento (EB) Nr. 44/2001 28 straipsnio 1 dalį. Pavyzdžiui, galėtų būti atsižvelgta į tokius duomenis, kaip nurodyti Vokietijos teisės doktrinoje, kuria remiasi I. Weber¹⁰⁵, arba į nuorodas, kurių pavyzdinį sąrašą pateikė generalinis advokatas C. O. Lenz¹⁰⁶.

102 — Šią diskreciją reikia atskirti nuo konstatavimo, ar ieškiniai iš tikrųjų susiję, atsižvelgiant į glaudaus konkuruojančių ieškinių ryšio kriterijus, nurodytus šio straipsnio 3 dalyje.

103 — Žr. minėtus sprendimus *Tatry* (55 punktas) ir *Overseas Union Insurance ir kt.* (16 punktas) dėl Briuselio konvencijos 22 straipsnio (kuris atitinka Reglamento (EB) Nr. 44/2001 28 straipsnį) tikslo ir šio reglamento 15 konstatuojamąją dalį.

104 — Dėl Briuselio konvencijos 22 straipsnio žr. generalinio advokato C. O. Lenz išvados byloje, kurioje buvo priimtas 1994 m. sausio 20 d. Sprendimas *Owens Bank* (C-129/92, Rink. p. I-117), 75 punktą.

105 — Ji mini šalių interesus, elgesį ir motyvus; ryšio intensyvumą; konkreta teismo proceso stadiją ir trukmę; reikalavimo patenkinimo tikimybę; proceso ekonomiskumo principą pastangų, sąnaudų ir įrodymų artumo požiūriu; teismo, į kurį kreiptasi pirmiausia, jurisdikciją ar jos nebuvimą; taip pat teismo sprendimo pripažinimo galimybę.

106 — T. y. „sąsajos laipsnį ir sprendimų prieštaravimo riziką“; „stadiją, kuri pasiekta atitinkamuose procesuose“, ir „bylą nagrinėjančių teismų artumą faktinių bylų aplinkybių požiūriu“ (žr. minėtos generalinio advokato O. C. Lenz išvados byloje *Owens Bank* 76 punktą). Šie kriterijai yra analogiški tiems, kuriuos teisės aktų leidėjas numatė naujoje Reglamento (EB) Nr. 44/2001 redakcijoje, tačiau tik dėl bylų, kurios vienu metu nagrinėjamos valstybėje narėje ir trečiojoje valstybėje. Žr. 2012 m. gruodžio 12 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (EB) Nr. 1215/2012 dėl jurisdikcijos ir teismo sprendimų civilinėse ir komercinėse bylose pripažinimo ir vykdymo (nauja redakcija) (OL L 351, 2012, p. 1), kuris bus pradėtas iš esmės taikyti nuo 2015 m. sausio 10 d., 23 ir 24 konstatuojamąsias dalis, taip pat 33 straipsnį (dėl *lis pendens*) ir 34 straipsnį (dėl susijusių ieškinių).

107. Pirmoji iš prašyme priimti prejudicinį sprendimą išvardytų aplinkybių susijusi su tuo, kad teismas, į kurį kreiptasi pirmiausia, yra valstybėje narėje, kurioje pagal statistinius duomenis bylų nagrinėjimas trunka daug ilgiau nei valstybėje narėje, kurioje yra teismas, į kurį kreiptasi vėliau. Mano nuomone, dėl tokio bendro pobūdžio kitos valstybės narės teismų sistemos įvertinimo neturėtų būti leidžiama nukrypti nuo Reglamento (EB) Nr. 44/2001 28 straipsnio 1 dalies taikymo¹⁰⁷, atsižvelgiant į valstybių narių teisinių sistemų lygiavertiškumo principą, kuriuo ši nuostata grindžiama.

108. Vis dėlto, jei teismas, į kurį kreiptasi vėliau, konstatuotų *in concreto*, kad bylos, kuri pirmiausia buvo iškelta kitoje valstybėje narėje, nagrinėjimas trunka akivaizdžiai per ilgai, šis teismas galėtų teisėtai daryti išvadą, jog šiuo konkrečiu atveju nėra prasminga stabdyti bylos nagrinėjimo dėl to, kad ieškiniai yra susiję. Šiuo klausimu pagal analogiją reikia pažymėti, kad, kiek tai susiję su Reglamentu (EB) Nr. 2201/2003, Teisingumo Teismas jau yra pripažinęs, kad teismas, į kurį kreiptasi vėliau, gali tęsti jam pateikto ieškinio nagrinėjimą pasibaigus protingam laikotarpiui, per kurį laukiama atsakymų į jo užduotus klausimus¹⁰⁸.

109. Antroji iš nurodytų aplinkybių susijusi su atveju, kai teismas, į kurį kreiptasi vėliau, mano, jog teisiam ginčui turi būti taikoma jo buvimo vietos valstybės narės teisė. Tačiau, mano nuomone, teismui, į kurį kreiptasi vėliau, neturėtų būti leidžiama priimti sprendimo nei dėl teisės, taikytinos ginčui, kuris nagrinėjamas teisme, į kurį kreiptasi pirmiausia, išspręsti iš esmės, nei dėl pastarojo teismo kompetencijos taikyti atitinkamas materialinės teisės nuostatas¹⁰⁹.

110. Trečioji iš nurodytų aplinkybių, akivaizdžiai nulemta pagrindinės bylos šalių garbaus amžiaus, susijusi su vienos iš bylos šalių amžiumi. Man atrodo akivaizdu, kad negalima atsižvelgti į šį subjektyvų veiksnį, žinant, kad praktiškai visos teisės ir pareigos, patenkančios į Reglamento (EB) Nr. 44/2001 taikymo sritį, yra neasmeninio pobūdžio¹¹⁰.

111. Ketvirtoji ir paskutinė iš septintajame klausime išvardytų aplinkybių susijusi su ieškinio patenkinimo tikimybe teisme, į kurį kreiptasi pirmiausia. Nesutinku, kad teismui, į kurį kreiptasi vėliau, būtų leidžiama taip užbėgti už akių sprendimui dėl bylos, kuri nagrinėjama kitame teisme, baigties. Kadangi teismas, į kurį kreiptasi vėliau, nebūtų nei išklausęs visų šalių paaiškinimų dėl jų reikalavimų pirmajame procese, nei gavęs įrodymų, kuriais šie reikalavimai grindžiami, tai prieštarautų gero teisingumo vykdymo principui ir pagrindinei teisei į teisingą bylos išnagrinėjimą.

b) Dėl galimo vienos iš bylos šalių teisės į teisminę gynybą pažeidimo vertinimo, kai bylos nagrinėjimas sustabdomas dėl susijusių ieškinių (antra aštuntojo klausimo dalis)

112. Aštuntojo klausimo antra dalimi Teisingumo Teismo prašoma išaiškinti, ar teismas, į kurį kreiptasi vėliau, taikydamas Reglamento (EB) Nr. 44/2001 28 straipsnį, taigi tais atvejais, kai jo nagrinėjama byla susijusi su kitos valstybės narės teismo nagrinėjama byla, gali ar privalo atsižvelgti į ieškovo, kurio prašymu jis iškėlė bylą, teisės kreiptis į teismą apsaugą.

107 — Minėtame Sprendime *Gasser* (70 ir paskesni punktai) Teisingumo Teismas taip nusprendė dėl Briuselio konvencijos nuostatos, kuri atitinka Reglamento (EB) Nr. 44/2001 27 straipsnį, t. y. dėl *lis pendens*, bet ne dėl susijusių ieškinių.

108 — 2010 m. lapkričio 9 d. Sprendimas *Purrucker* (C-296/10, Rink. p. I-11163, 82 ir 83 punktai).

109 — Pagal analogiją dėl atsisakymo taikyti „*forum non conveniens*“ teoriją *lis pendens* atveju pagal Briuselio konvenciją žr. P. Schlosser ataskaitos, nurodytos šios išvados 36 išnašoje, 78 ir 181 punktus.

110 — Neaptariu, *inter alia*, ieškinių, susijusių su asmeninėmis neturtinėmis autoriaus teisėmis į jo sukurtą kūrinį.

113. Kaip ir dėl šio klausimo pirmos dalies, manau, kad, nors prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas nepatiksino savo klausimo dalyko, atsižvelgiant į šios bylos aplinkybes, atsakant į šį klausimą reikėtų apsiriboti aptariamo 28 straipsnio 1 dalies išaiškinimu. Todėl toliau bus nagrinėjamas tik toks atvejis, kai teismas, į kurį kreiptasi vėliau, sprendžia klausimą dėl bylos nagrinėjimo sustabdymo, o ne dėl jurisdikcijos atsisakymo¹¹¹.

114. Mano nuomone, taikant nagrinėjamo reglamento 28 straipsnio 1 dalį, nurodytos pagrindinės teisės apsaugai gali tekti svarbus vaidmuo. Šiuo atveju, kitaip nei to paties reglamento 27 straipsnio 1 dalies atveju, teismas, į kurį kreiptasi vėliau, turi diskreciją ir gali įsitikinti, ar tuomet, jei jis nuspręstų sustabdyti bylos nagrinėjimą, ieškovo, kuris į jį kreipėsi, teisei kreiptis į teismą pagal Chartijos 47 straipsnį nekils didelė grėsmė¹¹². Dėl šių priežasčių manau, jog į antrą aštuntojo klausimo dalį reikėtų atsakyti teigiamai.

IV – Išvada

115. Atsižvelgdamas į pirmiau išdėstytus argumentus, siūlau Teisingumo Teismui į *Oberlandesgericht München* pateiktus prejudicinius klausimus atsakyti taip:

1. Pagrindinis atsakymas:

- Atsakant į trečiąjį klausimą: 2000 m. gruodžio 22 d. Tarybos reglamento (EB) Nr. 44/2001 dėl jurisdikcijos ir teismo sprendimų civilinėse ir komercinėse bylose pripažinimo ir vykdymo 22 straipsnio 1 punktas turi būti aiškinamas taip, kad išimtinė jurisdikcija, įtvirtinta šioje nuostatoje dėl bylų, „kurių objektas yra daiktinės teisės į nekilnojamąjį turtą“, apima ieškinį, kuriuo siekiama pripažinimo, kad atsakovas neveiksmingai pasinaudojo savo daiktine pirmumo teise į nekilnojamąjį turtą.
- Atsakant į ketvirtąjį klausimą: Reglamento (EB) Nr. 44/2001 27 straipsnio 1 dalis turi būti aiškinama taip, kad teismas, į kurį kreiptasi vėliau, privalo išnagrinėti, ar jis turi išimtinę jurisdikciją pagal to paties reglamento 22 straipsnio 1 punktą, kas reikštų, jog teismas, į kurį kreiptasi pirmiausia, neturi jurisdikcijos, todėl galimas pastarojo teismo sprendimas nebūtų pripažintas, remiantis minėto reglamento 35 straipsnio 1 dalimi.
- Atsakant į septintąjį klausimą: Reglamento (EB) Nr. 44/2001 28 straipsnio 1 dalis turi būti aiškinama taip, kad teismas, į kurį kreiptasi vėliau, naudodamasis pagal šią nuostatą jam suteikta diskrecija, negali atsižvelgti į tokias aplinkybes: į tai, jog teismas, į kurį kreiptasi pirmiausia, yra valstybėje narėje, kurioje pagal statistinius duomenis, bet ne vertinant *in concreto* bylų nagrinėjimas trunka daug ilgiau nei jo buvimo vietos valstybėje narėje; į tai, kad teismo, į kurį kreiptasi vėliau, nuomone, turėtų būti taikoma jo buvimo vietos valstybės narės teisė; į bylos šalies amžių; į ieškinio patenkinimo tikimybę teisme, į kurį kreiptasi pirmiausia.
- Atsakant į antrą aštuntojo klausimo dalį: Reglamento (EB) Nr. 44/2001 28 straipsnio 1 dalis turi būti aiškinama taip, kad teismas, į kurį kreiptasi vėliau, priimdamas sprendimą dėl bylos nagrinėjimo sustabdymo pagal šią nuostatą, turi pareigą atsižvelgti į ieškovo, kuris į jį kreipėsi vėliau, teisę į veiksmingą teisminę gynybą.
- Į kitus klausimus atsakyti nereikia.

111 — Šio straipsnio 2 dalis susijusi su galimybe atsisakyti jurisdikcijos, jei viena iš šalių to prašo, su sąlyga, kad jau nustatyta, jog teismas, į kurį kreiptasi pirmiausia, turi jurisdikciją nagrinėti susijusias bylas, ir kad pagal jame taikytiną teisę šias bylas galima nagrinėti kartu.

112 — Taip pat žr. šios išvados 87 punktą.

2. Papildomas atsakymas:

- Atsakant į pirmąjį ir antrąjį klausimus: sąvoka „bylos <...> tarp tų pačių šalių“, kaip tai suprantama pagal Reglamento (EB) Nr. 44/2001 27 straipsnį, turėtų būti aiškinama taip, kad ji neapima atvejų, kai abi šalys vykstant vienam teisiniui ginčui yra atsakovės, o kitam – atitinkamai ieškovė ir atsakovė. Sąvoka „bylos <...> tuo pačiu ieškinio pagrindu [dėl to paties dalyko ir tuo pačiu pagrindu]“, kaip tai suprantama pagal tą patį straipsnį, turėtų būti aiškinama taip, kad ji neapima atvejų, kai ieškinio reikalavimai ir pagrindimas dviejose bylose skiriasi, nors jas ir sieja tas pats preliminarus klausimas.
- Atsakant į penktąjį klausimą: Reglamento (EB) Nr. 44/2001 27 straipsnio 1 dalis turi būti aiškinama taip, kad, priimdamas sprendimą pagal šią nuostatą, teismas, į kurį kreiptasi vėliau, neprivalo nagrinėti šalies kaltinimo, kad kita šalis, kreipdamasi į teismą, į kurį kreiptasi pirmiausia, piktnaudžiavo teise.
- Atsakant į šeštąjį klausimą: Reglamento (EB) Nr. 44/2001 27 straipsnio 1 dalis ir 28 straipsnio 1 dalis turi būti aiškinamos taip, kad pastaroji nuostata gali būti taikoma tik teismui, į kurį kreiptasi vėliau, nusprendus, jog pirmoji nuostata jo nagrinėjamai bylai netaikytina.
- Atsakant į pirmą aštuntojo klausimo dalį: Reglamento (EB) Nr. 44/2001 27 straipsnio 1 dalis turi būti aiškinama taip, kad, priimdamas sprendimą dėl bylos sustabdymo pagal šią nuostatą, teismas, į kurį kreiptasi vėliau, neturi pareigos atsižvelgti į ieškovo, kuris į jį kreipėsi vėliau, teisę į veiksmingą teisminę gynybą.